

La parada de Sesmond

Arxivers sense Fronteres 20 anys i seguim!

Núria Carreras i Carme Blanco
Presidenta i Tresorera d'Arxivers sense Fronteres

Arxivers sense Fronteres (AsF) ha complert vint anys i en aquest llarg camí l'associació ha organitzat i participat en una gran diversitat de projectes amb un mateix objectiu, recuperar i salvaguardar la documentació en perill de destrucció o pèrdua per diversos motius: desastres naturals, accidents intencionats o la voluntat de destruir aquella documentació que testimonia la vulneració dels drets humans.

Enguany, coincidint amb el 20è aniversari de l'associació, des de la Junta es va considerar que s'havia de donar una rellevància especial a l'efemèride i es va aprofitar la data per celebrar-ho amb la vuitena edició de les jornades d'Arxivers sense Fronteres. Sota el títol *Memòria, Justícia i reparació. Arxius contra la impunitat*, el dies 23 i 24 de novembre de 2018, més d'un centenar de persones inscrites es van reunir al Museu Marítim de Barcelona per parlar sobre la importància de la documentació en la defensa dels drets humans i la rellevància de les transformacions tecnològiques en l'activisme. La varietat de les ponències i dels participants va fer que esdevinguessin tot un èxit i quedés palesa la importància d'unir esforços, així com la transversalitat dels arxius en molts aspectes.

Els projectes que AsF ha desenvolupat es poden dividir en tres línies diferents. Una d'aquestes línies ha estat el tractament i la recuperació de la documentació produïda per governs o institucions de règims dictatorials, que s'ha materialitzat en el *Projecte de recuperació i accés als arxius de règims repressius de Llatinoamèrica*, el qual centralitzà tota la informació recollida per les diferents AsF de Sud-amèrica sobre la violència institucional, a partir del tractament dels fons documentals. Un altre projecte, fruit de la col·laboració internacional, va ser el que es desenvolupà l'any 2007 amb el *Centro de Documentación y Archivo para la Defensa de los Derechos Humanos. Corte Suprema de Justicia de Paraguay*, en el tractament del fons denominat "Arxiu del Terror", una documentació que testimonia un dels episodis més foscos de Sud-amèrica, les dictadures militars.

La segona línia de treball ha estat en relació amb la formació. En aquest àmbit AsF ha participat en diferents seminaris a l'Àfrica, a Sud-amèrica i a Bòsnia i Hercegovina.

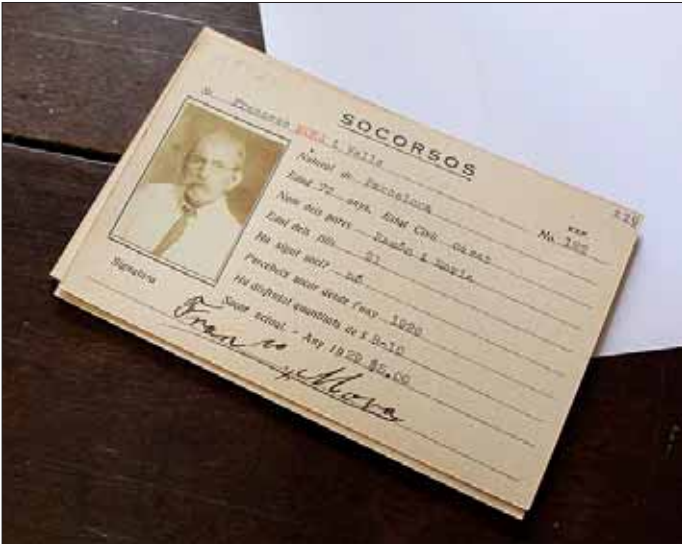
I la tercera línia d'actuació d'AsF és la memòria democràtica. Un dels projectes, ja finalitzat, es va impulsar a l'Uru-

guai i es materialitzà amb el llibre *Maternidad en Prisión Política*, un treball que recull els testimonis de les preses polítiques que foren recloses durant els primers mesos de vida dels seus fills, algunes de les quals fins i tot durant el període de gestació. Des del 2006 i dins del marc d'estudi de la memòria històrica, es van iniciar les prospeccions als arxius de diferents casals catalans o comunitats catalanes a l'exterior. Els primers foren els de Buenos Aires, Rosario, Mèxic i l'Havana. Anys després els seguirien els casals de Montevideo i Costa Rica, i de l'any passat ençà el de Tolosa de Llenguadoc.

Avui els projectes importants d'AsF són la recuperació de l'Arxiu Nacional de la República Àrab Sahràuí Democràtica (RASD) i dels Casals Catalans. L'Arxiu Nacional de la RASD es troba en un estat molt precari. L'edifici i les condicions climàtiques, a més de l'enclavament on es troben, en el camp de refugiats de Tindouf, enmig del desert algerià, fa que es renovi anualment l'ajuda provinent del *Ministerio de Cultura* per tal que puguin continuar tractant la documentació, inclosa la seva digitalització, assegurant així la seva conservació. El projecte dels Casals Catalans, tal com s'ha mencionat anteriorment, s'inicià a partir de les prospeccions que es dugueren a terme l'any 2006 als casals de l'Havana, de Mèxic, de Buenos Aires i de Rosario. D'aleshores ençà, i mitjançant l'ajuda del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, s'ha pogut treballar la recerca, ordenació, classificació, descripció i digitalització de la documentació perquè, finalment, sigui transferida a l'Arxiu Nacional de Catalunya i pugui ser accessible a aquelles persones que hi estiguin interessades. No tots els

Fitxa de beneficiari de la Societat de Beneficència de Naturals de Catalunya de l'Havana (Cuba).
Procedència: Arxivers Sense Fronteres.

Fitxa de beneficiari de la Societat de Beneficència de Naturals de Catalunya de l'Havana (Cuba).
Procedència: Arxivers Sense Fronteres.

arxius dels Casals Catalans són iguals, ni les seves condicions ni la documentació que s'hi custodia, per tant aquesta primera prospecció ens ha de permetre diagnosticar si la documentació pot tenir una importància rellevant per a la història d'aquests centres, però també pel capítol de la migració i l'exili de la població catalana.

En el cas de la *Sociedad de Beneficencia de Naturales de Catalunya* (SBNC) de l'Havana es conserva un fons molt ric. Aquesta associació es fundà l'any 1841, i és l'associació més antiga que hagi conservat la seva documentació fins a avui. L'any 2010 AsF pren el relleu del projecte però les dificultats a l'hora de dotar materialment l'arxiu, de la comunicació derivada de les limitacions d'accés a internet per la situació de Cuba, farà que fins el 2015 no es produeixi un impuls important en el seu desenvolupament. Després d'haver provat diverses vies, inclosa la diplomàtica, el gener del 2015 s'aconsegueix que arribi a l'Havana el material informàtic adequat per al treball massiu amb imatges.

La incorporació, l'any 2014, de la Idania Rodríguez, historiadora i bona coneixedora del llegat documental de la

SBNC, i el desplaçament de la vocal del projecte, Sara Folch, amb l'objecte de formar la nova responsable de l'arxiu en tècniques arxivístiques com la captura i processat d'imatges digitals, la comunicació dels criteris de descripció fixats, l'establiment de les responsabilitats i el funcionament del servei d'arxiu, permet que s'aconsegueixi planificar conjuntament les tasques i els objectius pels anys següents. És important tenir en compte que moltes de les associacions actuals a Cuba no són hereves de les històriques que van desaparèixer i els fons documentals no s'han localitzat, la qual cosa fa que la Societat sigui única també en aquest sentit. Així mateix, a l'arxiu de la SBNC també s'ha conservat part del fons de l'Orfeó Català o del Centre Català, que no van tenir continuïtat però que van cedir els fons a la Societat amb la confiança que podrien sobreviure, com així ha estat. Amb tot, queda recollida a l'arxiu l'activitat de les entitats relacionades amb la cultura o la reivindicació política catalanes a l'Havana.

Si ens fixem en el fons pròpiament de la SBNC és important saber que s'ha recollit un llistat amb els registres dels socis de la Societat a partir del 1840 i per altra banda també es conserven els sol·licitants dels ajuts, la qual cosa amplia el coneixement de les persones que d'una manera o altra es van vincular amb la Societat i que eren a l'Havana en unes o altres condicions. Gràcies a la documentació de l'arxiu, la Idania Rodríguez ha pogut historiar la presència dels catalans a l'Havana, els de Lloret i els de Vilanova i la Geltrú, tal com ens va explicar en la seva visita a finals del 2018. Però aquest projecte no s'ha acabat, encara resta molta feina per fer per conèixer la presència de lloretencs a Cuba així com també d'habitants d'altres poblacions catalanes i la repercussió que van tenir totes aquestes persones en la societat cubana. La recollida de testimonis orals, que quedà aturada perquè ni els mitjans ni les condicions eren els més adients, és un aspecte del projecte que confiem que pugui recomençar ben aviat.

En darrer terme, cal dir que resta molta tasca per fer i que AsF continua treballant en un dels seus objectius principals: evitar que es perdi tota aquesta documentació per tal que pugui servir per a obtenir justícia, reparació i memòria per a tots els seus protagonistes. ■

Moments de la conferència d'Idania Rodríguez i Arxivers Sense Fronteres, celebrada el 29 de novembre de 2018 a la sala de plens de l'Ajuntament de Lloret de Mar.

Procedència: SAMLM.

1. Accés als documents

1a. Les consultes

L'any 2018 ha comportat un canvi en la tendència dels darrers anys. El patró se sustentava en tres variables. La primera una substitució de les consultes externes presencials per les virtuals, la segona un retrocés de les consultes administratives i el tercer un descens dels préstecs administratius. El 2018 hi ha hagut un descens en les tres variables.

Aquest canvi s'explica per les polítiques efectuades per l'arxiu a l'hora de complir amb les seves funcions, per l'assentament de les xarxes socials com a canals de comunicació que agafen pes com a vehicles de difusió del patrimoni, i per la irrupció de l'administració electrònica.

Pel que fa les consultes virtuals l'any 2018 es va generar un total de 25.903 consultes en línia, un 6% menys que l'any anterior. Aquesta davallada mostra una nova pauta de comportament en els usos de l'Arxiu.

Pel que fa les consultes externes n'hi ha de dues menes. La primera, que podríem anomenar com a acadèmica o tècnica, amb una voluntat d'aprofundir en un tema concret, és el que manté el nombre de les visites presencials. Aquesta fins ara convivia amb un tipus de cerca de caràcter més general, que actualment troba resposta a les xarxes socials corporatives de l'Arxiu. Tanmateix, anteriorment aquesta informació l'usuari la trobava en el web del SAML. D'altra banda, s'ha produït una disminució de les consultes internes motivades per la tramitació dels expedients administratius i la necessitat de trobar antecedents per a poder redactar informes i adoptar resolucions. Aquesta disminució s'ha d'entendre en el context de dues novetats, producte d'una sèrie de polítiques adoptades al llarg del temps.

La primera és la desaparició dels préstecs administratius. Hem volgut substituir els préstecs de documentació original per la realització de còpies digitals dels expedients sol·licitats. Aquest canvi ha comportat la possibilitat de poder

disposar d'un segon arxiu de gestió en el maquinari dels departaments, on poder adreçar-se per a cercar informació.

La segona és la irrupció de l'administració electrònica. L'aparició de la documentació generada originalment en format digital comporta la interacció directa entre els usuaris amb el programari per a realitzar les cerques. Aquesta possibilitat de gestionar electrònicament expedients digitals o posteriorment digitalitzats facilita la cerca d'informació molt més que si no s'hagués de fer aquesta cerca en els expedients en suport paper. Aquest nou sistema, que ja s'havia començat a introduir els anys anteriors, es fa cada cop més evident a partir de la posada en marxa de la Llei 39/2015, que implica en l'assoliment de nous horitzons i de nous reptes pel que fa la custòdia de documents per a garantir l'autenticitat, l'accessibilitat i, en definitiva, el valor provatori de la documentació electrònica.

1b. Els préstecs

Enguany s'ha prosseguit amb la política de limitar al màxim els préstecs de documentació original a les unitats administratives.

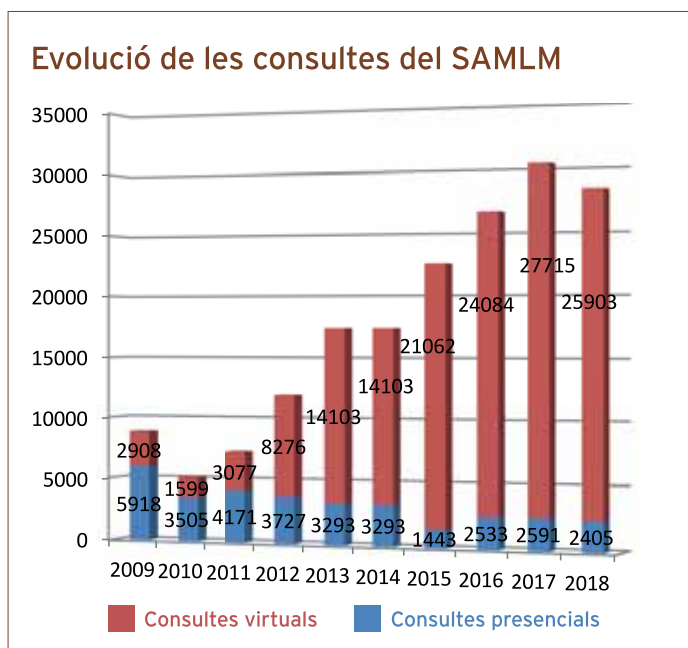
Només es pot retirar un expedient si es té el compromís de retornar-lo el mateix dia. Paral·lelament, i en aplicació de la nova normativa de procediment administratiu, en comptes de fer préstecs es fan còpies digitals de la documentació que es volia en préstec.

Aquest major control de la documentació custodiada ha fet que durant el 2018 només hagin sortit físicament de l'Arxiu cap a les unitats administratives dos expedients, que han estat ràpidament retornats.

Aquesta disminució dels préstecs ha comportat un gran increment dels treballs de digitalització realitzats (vegeu quadre reproduccions). La documentació digitalitzada fins ara té un pes de 1,37 TB. Creiem fermament en el projecte i estem segurs que d'aquí a poc temps podrem gaudir dels fruits d'aquest esforç.

Consultes, préstecs i usuaris en el període 2008-2018

Any	Particulars			Administratives			Total	
	Virtuals	Presencials		Usuaris	Consultes	Préstecs	Usuaris	Consultes
	Consultes	Usuaris	Consultes					
2008	2.101	332	1.406	3.507	4.913	1.413	3.839	8.420
2009	2.908	383	1.656	2.029	4.262	1.350	2.412	8.826
2010	1.599	285	1.136	1.845	3.220	1.255	2.130	5.955
2011	3.077	362	1.429	1.581	2.742	1.137	1.943	7.248
2012	8.276	457	1.655	1.362	2.072	984	1.819	12.003
2013	14.103	457	1.537	1.482	1.756	940	1.939	17.396
2014	14.490	441	1.378	1.025	1.551	646	1.466	17.419
2015	21.062	281	1.162	1.162	1.655	714	1.443	23.419
2016	24.084	348	843	923	1.690	423	1.240	26.617
2017	27.715	443	1.276	683	1.315	137	1.271	30.306
2018	25.903	397	1.158	635	1.247	2	1.032	28.308

1c. Les reproduccions

L'exercici 2018 ha suposat un gran increment de les reproduccions efectuades a l'Arxiu. Com s'ha comentat a l'apartat anterior, la política de substitució dels préstecs per la d'enviar a les diferents unitats administratives una còpia digital dels expedients ha incrementat exponencialment les reproduccions, tan de documents textuais (43.307) com de documents cartogràfics (3.283).

Aquest increment es mostra a la següent taula:

Quadre de reproduccions	2017	2018
Documents textuais	14.269	43.307
Imatges	357	433
Documents audiovisuals	21	148
Cartografia i plànols	1.135	3.283
TOTAL	15.782	47.171

2. Els ingressos documentals

2a. Els ingressos ordinaris

Després de dos anys en què es va haver de posar un límit a les transferències documentals fins arribar pràcticament a aturar-les del tot, durant l'exercici 2018 el Servei d'Arxiu ha reprès el ritme habitual dels ingressos ordinaris. Les xifres de metres lineals transferits s'acosten a les corresponents a 2013-2014. D'aquesta manera, un dels dos dipòsits disponibles a la seu de l'Arxiu Administratiu s'ha omplert del tot i ara restem a l'espera d'engegar les obres de condicionament del segon dipòsit.

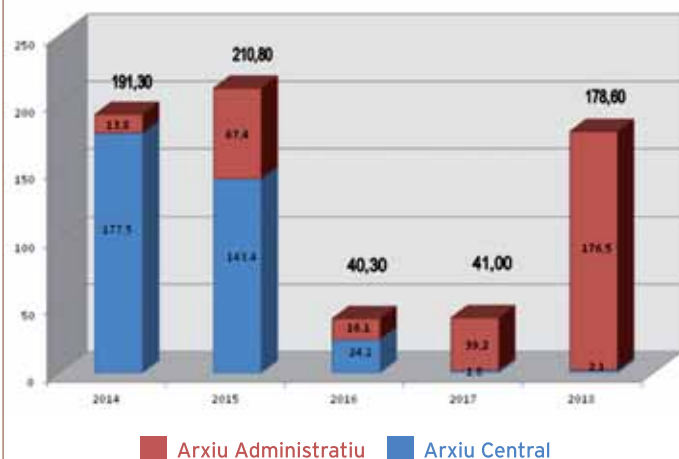
Com a conseqüència, la pujada respecte a la xifra de l'any anterior és molt accentuada i s'ha multiplicat per quatre, passant de 41 a 178,60 metres lineals. L'àrea amb més volum de documentació transferida torna a ser Serveis Generals, amb gairebé dos terços del total (119 ml, el 67%

del total), prenent el relleu a Serveis Econòmics, que queda en segon lloc amb 46,60 (26%), tot i que aquesta quantitat representa pràcticament el doble de la documentació transferida per a l'àrea l'any 2017. Moltes altres àrees han transferit també documentació després de no poder-ho fer.

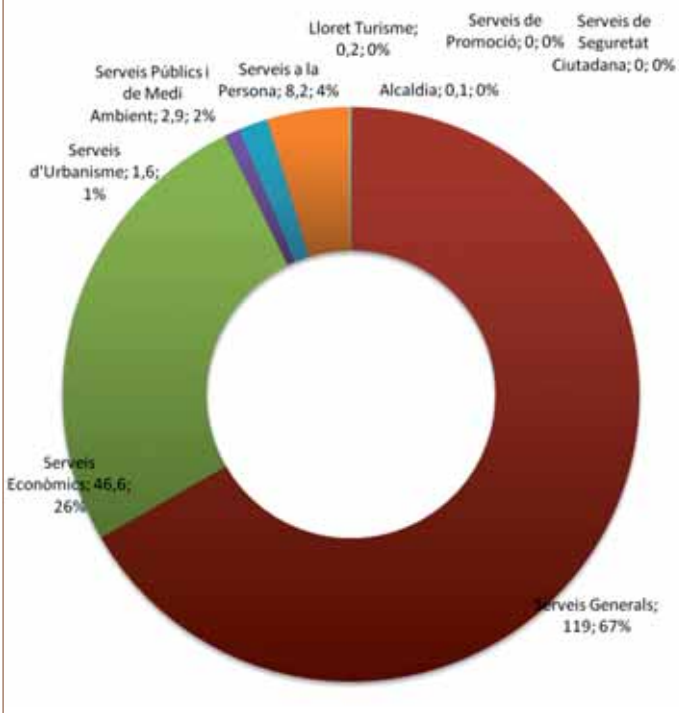
En total, si sumem els registres derivats de les transferències de les oficines municipals i els dels ingressos extraordinaris, el nostre inventari general arriba ja als 273.192 registres, cosa que implica un ascens del 7 per cent.

Ingressos ordinaris 2018			
Àrea	Metres lineals	Metres lineals	%
100.000 ALCALDIA		0.10	0.05
100.100 SERVEIS GENERALS			
111 Serveis Jurídics / Unitat jurídica	41.90		
112 Serveis Jurídics / Via pública	10.40		
121 Gestió i Inspecció Tributària	21.00		
123 Tresoreria i Recaptació Executiva	25.60		
130 Organització i Recursos Humans	12.50	165.60	92.72
140 Arxiu	1.60		
160 Oficina Informació i Atenció Ciutadana	52.60		
180 Participació Ciutadana i TICS	2.20		
190 Subvencions	10.00		
100.300 SERVEIS D'URBANISME		1.60	0.90
330 Disciplina urbanística	1.60		
100.400 SERVEIS A LA PERSONA			
410 Benestar i Família	3.00	8.20	4.59
420 Esports	2.50		
440 Joventut	2.70		
100.500 SERVEI DE SEGURETAT CIUTADANA		0.00	0.00
100.600 SERVEIS DE PROMOCIÓ		0.00	0.00
100.700 SERVEIS PÚBLICS I MEDI AMBIENT			
720 Activitats mediambientals	2.10	2.90	1.62
730 Obra pública i serveis de manteniment	0.80		
110.000 LLORET TURISME		0.20	0.11
TOTAL		178.60	100.00

Ingressos ordinaris (en ml)

Ingressos ordinaris 2018 (ml i %)

2b. Els ingressos extraordinaris

Durant l'any 2018 el SAMLML ha rebut en total 67 ingressos documentals extraordinaris. Com és habitual, la casística mostra una gran amplitud de tipologies. Podem destacar els fons audiovisuals de la família Bonet - Cardona i d'Antoni Salvatella, que ens mostren de manera directa i vívida com era Lloret entre 1960 i 1990; el fons Conill, aportat per Jorge Raventós i Conill; el fons de fotografia digital de la penya Xino-Xano, on podem seguir l'evolució de les activitats de l'entitat; el fons documental de la Penya Blaugrana; o les filmacions de diverses edicions del Ball de Plaça, que es van recollir per a l'elaboració de l'audiovisual *Tot recordant Santa Cristina 2018*.

No obstant això, no podem deixar de citar dos ingressos extraordinaris d'especial rellevància, un de petit i un altre

de gran pel que fa el volum: el quadern de bitàcola de la goleta *Blanca Aurora*, tot un símbol de l'època de la navegació transatlàntica, cedit pel Club Nàutic amb la gentil intercessió de Josep Ignasi Brugarolas; i el fons personal del doctor Ernest Adler, un lloretenc il·lustre del segle XX, aportat per Jakob Balz.

Com sempre remarquem, però, no hi ha ingrés documental petit, tots són ben rebuts i tots aporten valor al nostre patrimoni documental.

CEDENT / DONANT		DOCUMENTACIÓ INGRESSADA	CRONOLOGIA
ALSINA i PARÉS	Antonio	Documentació diversa.	2000 <i>circa</i>
AMÉZAGA WOLF	Carlos Clemente	Biblioteca auxiliar; estudis genealògics.	2018
ARXIU MUNICIPAL DE TOSSA DE MAR / MORÉ, David		Biblioteca auxiliar; material de difusió.	1975 / 2017
ASSEMBLEA NACIONAL CATALANA / LLORET PER LA INDEPENDÈNCIA		Material de difusió.	2017
ARPÍ i MONTERO	Joaquim	Llibre d'actes de sessions de la junta de la Germandat de Socors Mutus de Sant Sebastià de Lloret.	1920 / 1949
ARPÍ i MONTERO	Josep Maria	Fons fotogràfic.	2018
BALZ	Jakob	Fons documental Ernest Adler.	1900 / 1980 <i>circa</i>
BERNAT i MONTERO	Maria Cristina	Filmacions familiars.	1970 <i>circa</i>
BLANCH i MASFERRER	Agustí	Fons fotogràfic i filmacions familiars.	1929 / 1966
BLANCH i SOLER	Josep	Biblioteca auxiliar.	2012 - 2018
BONHOME i ANDREU	Pepita	Fons fotogràfic, còpia digital.	1883 / 1900 <i>circa</i>
BORDALLO CASTAÑEDA	José Luis	Fons documental Bordallo - Ciuró.	1930 / 1970 <i>circa</i>
BRUGAROLAS i MASLLORENS	Josep Ignasi	Documentació sobre Guillem Brugarolas.	1931 / 2018
CALPE i CALLS	Josep	Hemeroteca local.	1978 / 1996
CARBONELL i MARÍN	Felip	Documentació diversa.	1975 / 1992
CARDONA i REIXACH	Angelina	Material de difusió; filmacions familiars.	1923 / 1968
CARDONA i AUSTRICH	Pepita	Documentació familiar.	1940
CARRERAS i LÓPEZ	Josep de Calassanç	Hemeroteca local; material de difusió.	2017 - 2018
CARTRÓ i GIRÓ	Raimon	Fons d'imatges.	1900 / 1930 <i>circa</i>
CASANOVAS i OLMOS	Josep Lluís	Biblioteca auxiliar.	2018
CLUB NÀUTIC LLORET DE MAR / BRUGAROLAS, Josep Ignasi		Quadern de bitàcola de <i>La Blanca Aurora</i> .	1851 - 1852
COMAS i MORÉ	Maria Assumpció	Fons fotogràfic.	2005 / 2018
DABAN i MASSANA	Joaquim	Maquinari informàtic; hemeroteca general.	2014 / 2018
DOMÈNECH i MONER	Joan	Biblioteca auxiliar.	2018
FERNÁNDEZ i BANCELLS	Albert	Fons documental familiar.	1950 / 1970 <i>circa</i>
FONTDEGLÒRIA i RIUS	Enric	Reportatges fotogràfics sobre el carnaval al barri de Can Carbó.	2007 / 2013

CEDENT / DONANT		DOCUMENTACIÓ INGRESSADA	CRONOLOGIA
FRESQUET i SERRET	Eliseu	Partitures i gravacions d'àudio de peces compostes i interpretades pel donant; material de difusió.	1978 / 2018
GALÍ i HUGAS	Roser	Biblioteca auxiliar i hemeroteca local.	1918 / 2002
GARCIA i CARBONELL	Marina	Biblioteca auxiliar.	2007 / 2018
GARCIA i CARBONELL, Marina / LLORCA i CIURANA, Tito		Filmació festa major Santa Cristina.	1977
HAMMERNES	Hans Peter	Material de difusió.	1970
HERNÁNDEZ i CARBONELL	Joan Antoni	Material de difusió; documentació religiosa.	1707 / 1976
LAMOGLIA i PUIG	Montserrat	Filmació Ball de Plaça i festa major de Santa Cristina; fons fotogràfic.	1981
LÓPEZ i GIRALT	Mercè	Fons fotogràfic Maria Teresa Vilà i Vidal.	1909 / 1940 circa
LLORCA i RIERA	Isidor	Filmacions diverses.	2017 - 2018
MACIÀ i ALDRICH	Carles	Documentació preparatòria per a llibres, articles i estudis.	2000 / 2018
MAS i LLOVERAS	Cristina	Fons documental familiar.	1920 / 2010 circa
MONTERO i REBOLLO	Melcior Josep	Filmacions domèstiques.	1960 / 1980 circa
ORRI	Xavier	Biblioteca auxiliar; material de difusió; hemeroteca local.	2012 / 2017
PANÉ i PLANET	Cristina	Hemeroteca local.	2018
PENYA BARCELONISTA LLORET DE MAR / PASTOR RIVERA, Antonio Jesús		Fons documental Penya Barcelonista.	1975 / 2015
PENYA XINO – XANO / CARBONELL i GONZÁLEZ, Carles		Fons fotogràfic.	1985 / 2018
PARRÒQUIA DE SANT ROMÀ		Full Parroquial	1960 / 1980 circa
PIBERNAT i MAS	Albert	Filmacions familiars.	1970 / 2000 circa
RAVENTÓS i CONILL	Jorge	Fons documental Raventós - Conill.	1770 / 1920 circa
REGUERA i GAVALDÀ	Maria Elena	Filmació Ball de Plaça i festa major de Santa Cristina.	1984
RIBÉS i MAÑÉ	Anna Maria	Guió programa de ràdio, fotocòpia.	1954
RIBERA i CARDONA	Josep	Material de difusió.	1960 / 1990 circa
ROMAGUERA i SERRA	Jordi	Biblioteca auxiliar.	2012
RUSCALLEDA i GALLART	Sebastià	Documentació diversa, impressió digital.	1967
SAGARÓ i PLANIOL	Montserrat	Fons fotogràfic.	1960 / 1980 circa
SAIS i RUBIÑO	Agustina	Documentació diversa.	1940 circa
SALA i MESTRES	Narcís	Hemeroteca local.	2014
SALA i VILA	Montserrat	Article separata <i>Dones d'empenta a Lloret de Mar</i> .	2018
SALVATELLA i FERRANDO	Antoni	Filmacions.	1985 circa
SAMOS i PLANAS	Josep Maria	Documentació sobre investigació de l'esport local.	1939 / 1972
TORRELLAS I BUIXEDA	Mercè	Biblioteca auxiliar.	2012
YANES TORRADO	Sergi	Hemeroteca local.	1909

2c. Avaluació documental

Com cada any, i d'acord amb la Llei d'arxius i documents 10/2001 i amb les Taules d'Avaluació Documental, hem continuat la tasca d'avaluació i tria documental. Aquesta feina ens permet eliminar documentació que ha perdut la vigència administrativa i que el seu contingut informatiu es pot recuperar a través d'altres sèries documentals.

Enguany s'han realitzat cinc propostes d'eliminació de documentació sense interès històric i sense vigència administrativa i s'han eliminat un total de 15,9 metres lineals de documents. Concretament, s'han eliminat 70 caps que contenien expedients reglats, i 241 caps que comprenien documentació duplicada, esborranys i còpies diverses.

Amb la voluntat de fer molt més transparent tota aquesta funció, s'ha publicat en el web el *Llibre registre d'eliminació de documents del Servei d'Arxiu Municipal de l'Ajuntament de Lloret de Mar*, on s'hi detalla informació sobre cadascuna de les propostes d'eliminació. Podeu accedir-hi a través de l'apartat *Informació General / Registre d'eliminació de documents*.

3. Tractament i protecció del patrimoni documental

Durant l'any 2018 el SAMLML ha procedit al tractament dels següents ingressos documentals:

CODI DE FONDS	FONDS	TRACTAMENT REALITZAT
100.000	AJUNTAMENT DE LLORET MAR	Neteja, identificació, descripció i instal·lació de documentació en diferents formats provinents dels ingressos: 2018/075, 2017/058, 2017/072, 2018/008, 2018/012, 2018/014, 2018/017, 2018/046, 2018/048, 2018/049, 2018/059, 2018/061, 2018/063, 2018/069, 2018/074, 2018/076, 2018/083, 2018/090 i 2018/091.
401.000	PARRÒQUIA DE SANT ROMÀ	Identificació, descripció i instal·lació de 42 imatges digitals provinents de l'ingrés 2017/081. Neteja, desmuntatge, identificació, descripció i instal·lació d'imatges en paper provinents de l'ingrés 2018/041.
402.000	OBRERIA DE SANTA CRISTINA	Registre, classificació, identificació, descripció i digitalització d'una cinta en format VHS provinent de l'ingrés 2017/074.
507.000	MACIÀ	Desmuntatge, identificació, descripció i instal·lació de documentació en diferents formats provinent de l'ingrés 2017/024.
521.002	BLANCH – GARRIGA – MASFERER	Identificació, descripció, digitalització i instal·lació de documentació en diferents formats provinent de l'ingrés 2018/035.
522.002	MAS – LLIBRE	Identificació, descripció, digitalització i instal·lació d'imatges en paper provinents de l'ingrés 2017/040.
523.000	JUANOLA - SAGARÓ	Registre, digitalització i classificació d'un total de 28 unitats audiovisuals en diversos formats provinents de l'ingrés 075/2017.
524.000	FÀBREGAS - ORENCH	Neteja, descripció, identificació, classificació i instal·lació de documentació en diferents formats provinent de l'ingrés 2017/096. Classificació, descripció i digitalització d'un total de 57 cintes de cassat.
526.000	LLUÍS RIERA i GARRIGA	Neteja, desmuntatge, identificació, descripció i instal·lació de 60 àlbums de diapositives amb un total de 35.000 imatges i classificació, identificació i descripció de documentació de la biblioteca auxiliar provinents de l'ingrés 2017/094.

Memòria del Servei d'Arxiu Municipal 2018

CODI DE FONTS	FONTS	TRACTAMENT REALITZAT
527.000	BONET - CARDONA	Classificació i digitalització del fons audiovisual. Bobinatge de les filmacions en capsos normalitzades. Identificació, descripció i instal·lació de material de difusió provinent de l'ingrés 2018/038.
528.000	RAVENTÓS - CONILL	Neteja, desmuntatge, identificació, descripció i instal·lació de documentació provinent de l'ingrés 2018/051.
599.005	BERNAT - MONTERO	Registre, digitalització i classificació de 4 fitxers audiovisuals digitals provinents de l'ingrés 2017/055.
599.006	CARDONA	Identificació, descripció i instal·lació de documentació provinent de l'ingrés 2018/068.
599.007	CARBONELL - JORDI	Identificació, descripció i instal·lació de 21 capsos de documentació escolar en paper provinents de l'ingrés 2017/065.
599.015	FRIGOLA - ROCA	Identificació, descripció i instal·lació de documentació sonora provinent de l'ingrés 2018/053.
599.023	BRUGAROLAS - MASLORENS	Identificació, descripció i instal·lació de documentació provinent de l'ingrés 2018/077.
599.025	COLL - PAL	Identificació, descripció i instal·lació de documentació provinent de l'ingrés 2018/057.
602.000	JESÚS PAU i SOLER	Identificació, descripció i instal·lació de 224 registres de documentació escolar en paper provinents de l'ingrés 2017/064.
603.000	GERMINAL ROS I MARTI	Identificació, descripció i instal·lació de documentació en diferents formats provinent de l'ingrés 2017/032.
607.000	JOAN DOMÈNECH i MONER	Identificació, descripció i instal·lació de documentació / biblioteca auxiliar provinent de l'ingrés 2018/044.
608.000	MARIA ASSUMPCIÓ COMAS i MORÉ	Identificació, descripció, digitalització i instal·lació de documentació en diferents formats provinents dels ingressos 2017/047 i 2017/090.
610.000	JOSEP RIBERA i CARDONA	Identificació, descripció i instal·lació de documentació / material de difusió provinent de l'ingrés 2018/039.
619.000	ANTONI SALVATELLA I FERRANDO	Registre, digitalització i classificació d'un total de 15 unitats audiovisuals en diversos formats provinents de l'ingrés 2018/042.
620.000	ISIDOR LLORCA i RIERA	Registre, digitalització i classificació de 7 cintes en diferents formats i provinents de l'ingrés 2018/003.
629.000	JOSEP MARIA SAMOS i PLANAS	Registre, digitalització i classificació d'un total de 6 unitats audiovisuals en VHS provinent de l'ingrés 2018/032.
632.000	ERNEST ADLER	Neteja, desmuntatge, identificació, descripció i instal·lació de documentació en diferents formats provinent de l'ingrés 2018/082. Classificació, descripció i digitalització d'un total de 21 cintes de casset. Condicionament, registre, primera classificació i descripció de les bobines de cinema per procedir a la seva digitalització.
699.005	MARIA DOLORS BADOSA i CASTANY	Digitalització, identificació, descripció i instal·lació de 65 imatges en paper provinent de l'ingrés 2017/031.
699.011	SEBASTIÀ RUSCALLEDA i GALLART	Identificació, descripció i instal·lació de documentació provinent de l'ingrés 2018/067.
699.028	JOSEP VALLS i ROCA (a) BAMBI	Desmuntatge de 115 àlbums i neteja de 12.000 imatges compreses entre 1890 i 2010. Digitalització i instal·lació de 1680 imatges en paper.
699.032	JAUME FARRÉS i CANALETES	Identificació, descripció i instal·lació de 706 imatges digitals i 1 imatge en paper provinents de l'ingrés 2017/043.
699.041	JOSEP DELEMUS i BATLLOSERA	Registre, classificació, identificació, descripció i digitalització d'una cinta en format VHS provinent de l'ingrés 2018/068.
699.042	AGUSTINA SAIS i RUBUÑO	Identificació, descripció i instal·lació de documentació en diferents formats provinent de l'ingrés 2018/013.
699.069	MARIA ANTÒNIA LEAL i SAYROL	Digitalització, identificació, descripció i instal·lació de 56 imatges en paper, 76 documents en paper i 2 documents en plàstic provinents de l'ingrés 2017/059.
699.070	SERGI YANES i TORRADO	Identificació, descripció i instal·lació de documentació provinent de l'ingrés 2018/037.
699.084	ELISEU FRESQUET i SERRET	Identificació, descripció i instal·lació de documentació en diferents formats provinent de l'ingrés 2017/095 i 2018/029.

CODI DE FONTS	FONTS	TRACTAMENT REALITZAT
699.085	MARINA GARCIA i CARBONELL	Registre, digitalització i classificació d'una unitat de Super8 provinent de l'ingrés 2018/036. Identificació, descripció i instal·lació de documentació provinent de l'ingrés 2018/033.
699.094	JOSEP MARIA ARPÍ i MONTERO	Identificació, descripció i instal·lació d'imatges provinents de l'ingrés 2018/052.
699.096	ANTONI ALSINA i PARES	Identificació, descripció i instal·lació de documentació provinent de l'ingrés 2018/066.
699.111	CARME SAIS I VIDAL	Identificació, descripció i instal·lació de documentació en paper provinent de l'ingrés 2017/091.
699.114	ROSA MARIA SANTAMARIA i GUIRADO	Identificació, descripció i instal·lació de documentació en diferents formats provinent de l'ingrés 2017/028.
699.117	DAVID GAMELL i TABERNER	Identificació, descripció i instal·lació de 8 documents en paper provinents de l'ingrés 2017/042.
699.118	CESCA MAS i MARQUÉS	Registre, classificació, descripció i digitalització d'un total de 4 cintes de casset provinents de l'ingrés 2017/057.
699.119	MARIA TERESA VILÀ i VIDAL	Neteja, desmuntatge, digitalització, identificació, descripció i instal·lació de documentació en diferents formats: 48 imatges en paper i 3 documents en paper procedents de l'ingrés 2018/027. Incorporació de les informacions del Grup d'Amics de l'Arxiu en el fitxer d'imatges.
699.120	MELCIOR MONTERO REBOLLO	Registre, primera classificació i digitalització del fons audiovisual. Bobinatge de les filmacions en capsos normalitzades 040/2018.
699.121	LLUÏSA BALTRONS i MOLINA	Registre, digitalització i classificació de 2 cintes en format VHS provinent de l'ingrés 2018/060.
699.122	CLEMENTE AMÉZAGA WOLF	Identificació, descripció i instal·lació de documentació provinent de l'ingrés 2018/050.
699.123	MARIA ELENA REGUERA i GAVALDÀ	Registre, digitalització i classificació d'una cinta en format VHS provinent de l'ingrés 2018/062.
699.125	PEPITA BONHOME I ANDREU	Digitalització, identificació, descripció i instal·lació de 4 imatges en paper procedents del seu fons. 2018/071.
699.126	JOAN ANTONI HERNÁNDEZ i CARBONELL	Identificació, descripció i instal·lació de documentació provinent de l'ingrés 2018/079.
699.127	ENRIC FONTDEGLÒRIA i RIUS	Identificació, descripció i instal·lació d'imatges provinents de l'ingrés 2018/086.
713.000	ASSEMBLEA NACIONAL CATALANA - LLORET PER LA INDEPENDÈNCIA	Identificació, descripció i instal·lació de material de difusió provinent de l'ingrés 2018/021.
717.000	LA COSTA PUBLICACIONS	Identificació, descripció i instal·lació de documentació / biblioteca auxiliar provinent de l'ingrés 2018/073.
718.000	PENYA XINO XANO	Identificació, descripció i instal·lació de documentació en diferents formats provinent de l'ingrés 2018/030.
723.000	PENYA BARCELONISTA LLORET DE MAR	Neteja, desmuntatge, identificació, descripció, digitalització i instal·lació de documentació en diferents formats provinent de l'ingrés 2018/080.
799.008	CLUB NÀUTIC LLORET DE MAR	Identificació, descripció i instal·lació de documentació provinent de l'ingrés 2018/078.
799.016	PLATAFORMA PER LA PAU	Identificació, descripció i instal·lació de 4 imatges digitals provinent de l'ingrés 2017/086.
799.017	COMITÈ DE DEFENSA DE LA REPÚBLICA - CDR LLORET	Identificació, descripció i instal·lació de material de difusió provinent de l'ingrés 2017/097.
803.000	EDITORIAL EFADÓS - L'ABANS DE LLORET DE MAR	Instal·lació, identificació i descripció de diversos fons familiars, amb un total de 950 imatges de finals del segle XIX i del segle XX. Incorporació de les informacions del Grup d'Amics de l'Arxiu en el fitxer d'imatges.
805.000	TRANSPORTS MARENÓSTRUM (a) RECADER SAIS	Neteja, digitalització, identificació, descripció i instal·lació de documentació en diferents formats provinent de l'ingrés 2017/091.

4. Activitats i difusió

4a. Activitats desenvolupades pel SAMLM

Participació en l'exposició "El treball de les dones a Lloret (1900-1990)"

En col·laboració amb la regidoria de la Dona, el SAMLM participà en l'organització de l'exposició "El treball de les dones a Lloret (1900-1990)" que, amb motiu de la diada del 8 de març, Dia Internacional de la Dona Treballadora, es va poder

Exposició "El treball de les dones a Lloret (1900-1990)", en la qual participà el Servei d'Arxiu Municipal.

Procedència: SAMLM

veure a la sala d'exposicions de la biblioteca municipal del 9 al 29 de març. L'exposició constava de fotografies procedents de diversos fons custodiats pel SAMLM i hi apareixien representats els treballs en que la dona lloretenca ha participat i ha estat protagonista al llarg del segle XX.

Participació en la Festa de la Cultura Lloretenca

El SAMLM va col·laborar en la Festa de la Cultura Lloretenca, celebrada al Teatre de Lloret el diumenge 22 d'abril, amb la producció del muntatge audiovisual que s'hi va emetre, sobre la preparació de la nova representació de la sarsuela *La Bella Dolores*.

Participació en l'exposició "De portes endins. La vida a l'interior d'una llar de pagès lloretenca"

L'associació RRALL - Recull Rural i Artesà de Lloret -, juntament amb la unitat de Patrimoni Cultural de l'Ajuntament i

Visita guiada a les instal·lacions del SAMLM amb motiu del Dia Internacional dels Arxius.

Procedència. SAMLM. Autor: M. Assumpció Comas

l'assessorament del SAMLM, organitzà l'exposició "De portes endins. La vida a l'interior d'una llar de pagès lloretenca", a la capella dels Sants Metges i que es va poder veure del 21 de maig al 3 de juny. L'exposició mostrava com s'estructurava l'interior d'una casa de pagès durant el segle XIX i la primera part del segle XX, i es va realitzar amb una mostra d'eines que es feien servir quotidianament i amb plafons que contenien imatges del SAMLM.

9 de juny, Dia Internacional dels Arxius

El divendres 8 de juny a les set de la tarda, en el marc de la celebració del 9 de juny, Dia Internacional dels Arxius, es va celebrar a la sala de plens de la Casa de la Vila l'acte de presentació del número 17 del *Sesmond*, butlletí del SAMLM i també la presentació, a càrrec de Joan Domènech i Moner, del llibre *Esteve Fàbregas i Barri: l'home i la seva obra*, de Jordi Soliguer i Mas, segon número de la col·lecció de llibres municipals "Sa Caravera", on hi tenen cabuda estudis biogràfics, memòries, treballs i monografies més breus. El llibre és un acurat estudi

Presentació del número 17 del butlletí *Sesmond* i presentació del llibre de Jordi Soliguer *Esteve Fàbregas i Barri: l'home i la seva obra*, en el marc de la celebració del Dia Internacional dels Arxius. Procedència

Procedència: SAMLM. Autor: M. Assumpció Comas

que analitza la producció literària de l'intel·lectual lloretenc i aporta noves dades a la seva biografia.

L'endemà, 9 de juny, i en les instal·lacions del SAMLM del carrer Josep Lluhí, 24, continuaren les celebracions del Dia Internacional dels Arxius amb la visita temàtica "Música i cançons tradicionals lloretenques a través del SAMLM". La visita fou un viatge per la tradició musical lloretenca tot coneixent els diversos suports documentals relacionats amb la nostra música que es conserven al Servei d'Arxiu Municipal.

Realització i projecció del muntatge audiovisual “Tot recordant Santa Cristina”

Aquest SAMLM, conjuntament amb l'Obreria de Santa Cristina, organitzaren la projecció del muntatge audiovisual “Tot recordant Santa Cristina”, una retrospectiva en imatges audiovisuals per les diverses festes majors de Santa Cristina de les

Acte de projecció del documental “Tot recordant Santa Cristina”, celebrat el dia 20 de juliol al Teatre de Lloret.

Procedència: SAMLM

dècades de 1980 i 1990. L'acte de projecció es va dur a terme el divendres 20 de juliol a les 21 hores al Teatre de Lloret. El documental consta d'imatges extretes de diversos fons custodiats a l'Arxiu i s'hi incorporaren entrevistes realitzades a persones vinculades amb l'organització de la festa de Santa Cristina durant aquells anys. Aquest documental el podeu veure a la pàgina web del Servei d'Arxiu Municipal.

Participació en jornades i seminaris

Durant aquest 2018 el SAMLM ha estat present en diversos seminaris i jornades arxivístiques per aprofundir coneixements i establir sinergies amb altres arxivistes amb l'objectiu d'afrontar problemes i reptes comuns. Vam assistir a la 9a jornada de l'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals d'Andorra, que es celebrà el 8 d'octubre a Andorra la Vella. El 9 d'octubre el SAMLM va participar en el primer Seminari Internacional d'Arxius de l'Esport, organitzat a Girona amb l'objectiu de sensibilitzar la societat sobre la necessitat d'organitzar, preservar, difondre i accedir als arxius vinculats a l'esport.

També vam participar a la jornada Innova.doc 2018, realitzada a Barcelona, que en aquesta edició va tenir com a objectius donar a conèixer als professionals dels arxius les pràctiques més innovadores en matèria de gestió documental a les administracions i estimular les millors practiques en gestió de documents en l'actual context d'implantació de polítiques d'e-ad-

Un moment de la 9a jornada de l'Observatori Permanent d'Arxius i Televisions Locals d'Andorra, en la qual participà el SAMLM.

Procedència: SAMLM

Participació en la jornada Innova.doc 2018 a Barcelona, sobre gestió documental a les administracions i implantació de l'administració electrònica.

Procedència: SAMLM

ministració. D'altra banda, vam participar en la 15a edició de les jornades Antoni Varés d'Imatge i Recerca, organitzades pel Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CDRI), organitzades per l'Ajuntament de Girona i l'Associació d'Arxivistes-Gestors de Documents de Catalunya (AAC-GD), que van tenir lloc del 21 al 24 de novembre al Palau de Congressos de Girona, i que van girar al voltant dels diferents aspectes relacionats amb la gestió i conservació del patrimoni fotogràfic i audiovisual.

Dia Mundial del Patrimoni Audiovisual

El 26 d'octubre a les vuit del vespre, en el marc de la celebració del Dia Mundial del Patrimoni Audiovisual (que el 2018 va tenir com a eslògan “La teva història commou”), es va portar a terme al Teatre de Lloret la projecció del documental “El Lloret dels anys setanta, sota la mirada de Miquel Juanola i Montse Sagaró”, que comptà amb l'assistència de la família Juanola-Sagaró. El documental es va realitzar amb imatges extretes de diverses pel·lícules en format Super8 del fons Juanola-Sagaró on apareixen espais urbans i actes socials de Lloret de Mar dels anys seixanta, setanta i vuitanta. El documental es pot visualitzar a la pàgina web de l'Arxiu.

Un moment de l'acte de presentació al Teatre de Lloret del documental “El Lloret dels anys setanta, sota la mirada de Miquel Juanola i Montse Sagaró”, en el marc del Dia Mundial del Patrimoni Audiovisual.

Procedència: SAMLM. Autor: M. Assumpció Comas.

El SAMLM aprofita aquesta data per a donar a conèixer les condicions de conservació que requereix aquesta documentació, per a explicar les tècniques que s'utilitzen per al seu tractament i per a difondre el patrimoni audiovisual lloretenc que conservem als nostres dipòsits.

Conferència d'Idania Rodríguez i Arxivistes Sense Fronteres sobre els catalans de Cuba

El SAMLM, juntament amb el Club Marina Casinet i Amargura Cultura, col·laborà en una conferència organitzada per Arxivistes Sense Fronteres de la historiadora i arxivera cubana

Idania Rodríguez, sobre l'arxiu de la Sociedad de Beneficencia de Naturales de Cataluña a l'Havana i els catalans a Cuba. D'ençà de l'any 2006 Arxivers Sense Fronteres treballa en la organització, digitalització i finançament d'aquest arxiu, i l'any 2014 es va incorporar a aquestes tasques la Sra. Idania Rodríguez, la qual va rebre aquest passat 2018 el premi "Josep Maria Batista i Roca – Memorial Enric Garriga i Trullols", en reconeixement d'aquelles persones que treballen per donar a conèixer la cultura catalana arreu del món. Aquesta societat fou una entitat que a finals del segle XIX i durant part del segle XX vetllà pels interessos materials dels catalans més pobres que havien emigrat a Cuba.

La conferència es va portar a terme el dijous 29 de novembre a les set del vespre a la sala d'actes de l'Ajuntament.

Presentació del llibre *Molta terra (catalana) a l'Havana*, de Josep M. Torné i Pinyol

El dimecres 19 de desembre a les vuit del vespre i a la Sala Polivalent del SAMLM es va dur a terme la presentació del primer volum de l'obra *Molta terra (catalana) a l'Havana*, de Josep M. Torné i Pinyol, llibre del qual l'autor en féu donació

Conferència d'Idania Rodríguez i Arxivers Sense Fronteres sobre la Sociedad de Beneficencia de Naturales de Cataluña de l'Havana, celebrada el dijous 29 de novembre a la sala d'actes de l'Ajuntament.

Procedència: SAMLM

a l'Arxiu. El director del SAMLM, Joaquim Daban, fou l'encarregat de fer la presentació del llibre, una obra de la qual l'historiador Josep-Lluís Carod-Rovira ha afirmat que és "de lectura obligada per a tothom interessat a conèixer qualsevol aspecte relacionat amb la presència catalana a l'Havana".

Presentació del llibre *Molta terra (catalana) a l'Havana*, de Josep M. Torné i Pinyol, a la Sala Polivalent de l'Arxiu.

Procedència: SAMLM

Visites de centres educatius i formatius

Durant el 2018 han visitat les dependències del Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar amb la fórmula "visita guiada i comentada" un total de 130 persones. Les visites per a grups es realitzen amb cita prèvia i van dirigides tan a escoles i instituts com a col·lectius, associacions i entitats.

Les visites escolars sumen un total de 55 persones. Docents i centres educatius poden escollir entre cinc visites guiades de caràcter temàtic:

DESCOBREIX L'ARXIU MUNICIPAL. Una visita general a les dependències del SAMLM.

SICARDIS, SENYORA DE LLORET. Sobre Lloret en l'època medieval.

FEM D'INVESTIGADORS! Es treballen les fonts primàries i secundàries.

L'ARXIU SONA! Música i cançons populars de Lloret.

ARTxius. Documents per a conèixer la Història de l'Art.

L'objectiu principal és que alumnes i visitants coneguin de primera mà les instal·lacions de l'arxiu, les tasques que es realitzen, les diverses tipologies que es conserven i els diferents fons que es custodien.

A banda de les visites escolars, hi ha altres col·lectius i entitats que han concertat visites per tal de conèixer les instal·lacions del SAMLM. Podeu contactar amb nosaltres a través del correu arxiu@lloret.cat

4b. Presència a la xarxa

A través de les xarxes socials, el SAMLM disposa d'un aparador que permet posar en valor el ric patrimoni documental de la nostra vila. A través de la pàgina web, Facebook, Twitter, Instagram i Youtube, procurem donar visibilitat a l'arxiu: compartim diferents tipus de documents (fotografies, cartells, pergamins, dibuixos...), donem a conèixer actes que s'organitzen des del SAMLM, fem difusió dels ingressos documentals, expliquem processos d'organització de fons...

El lloc web del SAMLM

Després de l'actualització que es va fer el 2017, enguany ens hem centrat en la revisió dels continguts, en la millora de les presentacions i en l'actualització de la informació. Així, s'han realitzat les actuacions següents:

- Incorporació de noves fitxes Nodac i nous inventaris de diversos fons custodiats en el SAMLM
- Incorporació de noves pel·lícules relacionades amb Lloret a la secció de producció audiovisual.
- Ampliació de pregons i pregoners de la festa major de Sant Romà.
- Reestructuració de la secció d'exposicions per tal que l'usuari pugui consultar-les de formà fàcil i intuïtiva.
- Ampliació i millora de continguts en l'apartat dedicat a les visites pedagògiques, on s'ofereix una explicació detallada dels objectius que es pretenen aconseguir, el públic al que va adreçada, el temps de la visita...

enguany hem tingut un total de 35.885 visites en el web de l'Arxiu. L'apartat més popular ha estat el de *Descripció dels fons*, amb 4.387 visites. Cal destacar també l'apartat *Llegendes i tradicions*, amb 3.358, *l'Arxiu en línia* amb 2.159 i *Producció audiovisual* amb 2.144.

El canal de Youtube del SAMLM

Els vídeos produïts pel SAMLM han continuat generant força expectació i han tingut molt bona acollida entre el públic del nostre canal. S'han generat un total de 4.252 visites i s'han reproduït un total de 20.229 minuts de visualització, gairebé el doble de l'any anterior.

Els muntatges audiovisuals agrupats en el bloc de Nades han tingut 301 visualitzacions; el bloc de pregons de Sant Romà, 187; el bloc de vídeos *Mirades d'ahir*, 516; el bloc *Fets i Gent*, 1.199; finalment, el bloc dedicat al Dia Internacional del Patrimoni Audiovisual ha tingut 449 visualitzacions.

S'han creat dos nous blocs de muntatges audiovisuals. El primer el del Grup d'Amics de l'Arxiu que recull els vídeos generats en motiu del desè aniversari del grup, que ha recollit 160 visites. El segon bloc és dedicat a la festa de Santa Cristina i s'hi recullen diversos muntatges audiovisuals que mostren la festa al llarg del temps amb un ventall cronològic que es desenvolupa entre el 1914 i el 2017, i les processons, els balls de plaça, i les diverses manifestacions associades a la festa. Aquest bloc ha recollit 1.440 visites.

Aquest increment sostingut en el temps ens mostra la seva bona acceptació i cal destacar que, fins el moment, el total de visites ha estat de 16.078, i els minuts de visualització, 55.357.

Els vídeos que han tingut una major difusió són el de la Festa de Santa Cristina de 2018, *Tot recordant Santa Cristina* i *Una visita a la Casa Museu Can Font*. El primer ha tingut 930 visites i 8.410 minuts de visualització, mentre que el segon n'ha tingut 460 i 1.155.

El SAMLM a les xarxes socials

Facebook

El compte del Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar a la plataforma Facebook té 3.020 seguidors. Segons les dades estadístiques que facilita el propi web, els perfils dels nostres seguidors es podrien classificar de la manera següent:

- Segons sexe: el 54% són dones, el 44% homes i el 2% no s'especifica.

- Segons edat: de 13 a 17 anys (1%), de 18 a 24 (5%), de 25 a 34 anys (16%), de 35 a 44 anys (25%), de 45 a 54 anys (26%), de 55 a 64 (17%) i més de 65 (10%).

- Segons procedència geogràfica: de Lloret hi ha 1603 seguidors (54%), de Barcelona són 277 seguidors (10%), de Blanes hi ha 150 seguidors (5%), de Girona són 95 seguidors (1%) i de procedència diversa –resta de Catalunya, Europa i altres àrees- hi ha 895 seguidors (30%).

El nombre total d'entrades o publicacions que hem compartit a Facebook ascendeix a 308. Aquestes es poden agrupar segons el tipus de suport i temàtica, i en quatre grans àrees:

- Secció web: on compartim i donem a conèixer una secció o apartat de la plana web del SAMLM.

- Imatges: fem difusió d'una imatge conservada als dipòsits del SAMLM i alhora expliquem un esdeveniment relacionat amb la imatge i el dia de la publicació. També hi tenen cabuda imatges del dia a dia a l'arxiu i de les diferents tasques que s'hi duen a terme, com ara tractament dels ingressos, gestió documental o altres.

- Notícies: relacionades amb un acte organitzat o on ha participat l'Arxiu, donem a conèixer novetats relacionades amb el servei d'arxiu així com els darrers ingressos.

- Vídeos: on compartim petits muntatges relacionats amb un esdeveniment concret, realitzat amb imatges dels fons que custodiem a l'Arxiu.

Per a difondre i donar a conèixer documentació i material dels dipòsits del SAMLM s'han creat seccions fixes que es comparteixen un cop al més i també monogràfics dedicats a una temàtica concreta. Monogràfics com "La tornada a l'escola amb el SAMLM" o "Dia Internacional de la Dona" han tingut molta acceptació entre els nostres seguidors. Entre les seccions fixes destaquen: "L'Hemeroteca del SAMLM", "L'Arxiu per dins", "SAMLM & PRESS" o "Del Lloret d'ahir al Lloret d'avui".

L'abast de les publicacions és força variable: hi ha publicacions que aconsegueixen molta difusió i repercussió i d'altres que no generen tanta expectació. Els vídeos o muntatges audiovisuals són les publicacions que més bona acceptació tenen i més agraden als nostres seguidors. Aquest any el rànquing de visualitzacions l'encapçalen els següents muntatges audiovisuals: la promoció de Tot recordant Santa Cristina 1980 - 1999, amb 3.127 visualitzacions; Nadala 2018 amb 2.576 i finalment, el vídeo de TV3 al Telenotícies Comarques dedicat al grup Amics de l'Arxiu, amb 1537.

Hem tancant l'any amb 232.032 visites al nostre perfil i 41.572 interaccions (m'agrada, publicació compartida, lectures...) enregistrades. Les publicacions durant el 2018 continuen incorporant etiquetes. A partir d'aquestes etiquetes (un conjunt de caràcters precedit del símbol #) es pot accedir a tota una relació de publicacions vinculades en aquell concepte. Les nostres etiquetes són: #samlm i #arxiudelloret, però també utilitzem les oficials i corporatives, com ara #lloretdemar, #viullloret, #mylloret o #beallloretenc.

Twitter

Pel que fa a la nostra presència a Twitter, durant el 2018 hem arribat als 1.183 seguidors i hem realitzat 951 piulades. D'aquests seguidors, segons les dades facilitades per l'aplicació Twitter Analytics, un 52% són homes i un 48% dones. Un 70% dels seguidors són catalans, un 18% espanyols (madrileny, andalusos, valencians...) i el 12% restant de diferents procedències: Andorra, Gran Bretanya, Estats Units d'Amèrica, Mèxic, Alemanya... Les piulades o publicacions es poden agrupar, tal com hem vist a Facebook, en quatre grans àrees: secció web, imatges, notícies i vídeos. El perfil ha rebut 431.311 visites, de les quals 9.989 han interactuat de diverses maneres, visualitzant, compartint o comentant un contingut publicat. A Facebook els vídeos i les imatges de Lloret tenen

molt bona rebuda i acceptació. A Twitter, en canvi, el total de visualitzacions sempre és menor. Per contra, a Twitter les publicacions relacionades amb el tractament dels fons, la gestió documental i el dia a dia del servei generen molta acceptació i repercussió.

Instagram

El 6 de novembre el Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar activava i estrenava compte a Instagram. Aquesta aplicació permet compartir imatges i vídeos acompanyats de text però incorpora com a novetat el fet de poder retocar i modificar les imatges amb filtres. Durant el 2018 Instagram ha estat escollida com una de les 10 aplicacions més utilitzades i amb més se-

Captura de pantalla d'una de les imatges que periòdicament es publiquen al compte d'Instagram del Servei d'Arxiu Municipal.

Procedència: SAMLML

guidors (més de 100 milions d'usuaris actius). La bona posició de l'aplicació entre un públic més jove ens han portat a activar el compte, que durant l'últim trimestre de l'any ha rebut més de 7786 visites i ha aconseguit 500 seguidors. A Instagram, com també fem a facebook i menys a twitter (per la limitació de caràcters), afegim i fem *hashtags* a les publicacions. Aquests ens permeten descobrir i localitzar imatges que altres usuaris comparteixen d'un mateix tema o relacionat amb un perfil concret. Amb l'opció Instagram Stories (que ha adquirit un gran èxit en poc temps) podem penjar fotografies o vídeos ensenyant una acció concreta que desapareixerà passades 24 hores.

Cercapunts

Al gener de 2018 i després de les festes de Nadal, el SAMLML va estrenar l'activitat batejada com a Cercapunts. El Cercapunts és un concurs que consisteix en localitzar i trobar a diferents indrets de la vila diferents col·leccions de punts de llibre

editats pel Servei d'Arxiu Municipal i que han estat amagats prèviament. Les diferents col·leccions de punts de llibre editats durant el 2017 es van alliberar durant dues setmanes amb gran repercussió a les xarxes socials i amb un nombre força elevat de participants. Les col·leccions dels punts de llibre es van amagar a diverses localitzacions i indrets de Lloret. A través de les nostres xarxes socials (facebook i twitter) vam compartir diferents pistes que porten a la localització exacta dels punts. Una vegada localitzats els punts de llibre els concursants ens feien arribar una *selfie* on es visualitzaven els punts de llibre i el lloc on havien estat localitzats. Amb el Cercapunts hem pogut conèixer als nostres seguidors alhora que hem fet difusió dels diferents fons d'imatges que conservem als nostres dipòsits. L'expectació creada entre els seguidors per a aconseguir els punts de llibre ens ha portat a repetir aquest joc-concurs durant aquest 2019.

5. El Grup d'Amics de l'Arxiu (GAA)

Durant el 2018 el GAA ha celebrat els 10 anys de vida. Les primeres sessions de treball van tenir lloc a mitjans de l'any 2008, quan un petit grup de vuit persones va començar a reunir-se a una de les sales auxiliars de l'arxiu per transmetre'ns

El Grup d'Amics de l'Arxiu amb l'alcalde, regidors i personal de l'Arxiu.

Procedència: SAMLML

tota la informació que recordaven relacionada amb les diferents fotografies que visualitzaven. D'aquelles primeres reunions, i després de sistematitzar, coordinar i regular periòdicament les seves sessions de treball, en va sortir el Grup d'Amics de l'Arxiu.

El 2018 Nova Ràdio Lloret, Utopia Comunicació, el diari La Marina i el Telenotícies Comarques de TV3 s'han interessat per la feina que el col·lectiu porta a terme i han vingut a conèixer de primera mà la tasca que es realitza, alhora que han entrevistat a diferents membres i col·laboradors.

El grup es reuneix cada divendres al matí i la seva tasca consisteix en identificar persones i indrets del Lloret del segle passat que apareixen en fotografies dels diferents fons que custodia el SAMLML. El Grup d'Amics de l'Arxiu es reuneix a la nostra sala d'audiovisuals, on s'hi projecten les imatges sota el guiatge d'un membre del personal de l'Arxiu. ■

Fons Ernest Adler: tractament, contingut i difusió

Xavier Orri

TIC Serveis

Ernest Adler i Reizzner (Karlsbad - Bohèmia, 1906 - Lloret de Mar, 1996) fou un reconegut doctor especialista en odontologia, pioner en els estudis de medicina neurofocal, cineasta amateur i fill adoptiu de la vila de Lloret, que s'instal·là a Lloret de Mar l'any 1927. Tot i que hi va passar llargues estades a la nostra vila, no va ser fins després de la Guerra Civil que s'hi establí de manera definitiva. A partir dels anys quaranta va homologar els seus estudis i va obrir la seva clínica dental.

Joan Domènech i Moner, a la revista *Lloret Gaceta* (15/12/1996), defineix Ernest Adler com "es Dentista", i el descriu de la següent manera:

"Simpàtic i enigmàtic alhora. Solia tenir sempre bon humor, mostrava una gran humanitat i generositat, era molt sensible a la bellesa i a les coses naturals, tenia acudits genials, sentia inquietud per tot i era capaç de practicar les habilitats més inversemblants: domador de serps, submarinista, esquiador (si convenia, sobre pinassa, quan no hi havia neu), pintor, cineasta amateur dels primers que hi hagué i dels primers que va aconseguir fotografiar i filmar

dins de l'aigua del mar, criador i experimentador amb monos, etc. etc."¹

Fou a Lloret on desenvolupà la seva activitat professional fundant la Clínica Dental Doctor Adler el 1945, situada a la Rambla Romà Barnés. Com a dentista va destacar amb els seus estudis científics que van ser reconeguts a nivell internacional i va ser un dels màxims exponents de la medicina focal, on s'estableix una relació directa entre les dents, el sistema nerviós i diferents òrgans del cos.

A casa nostra també portà a terme dues de les seves principals aficions: la pesca submarina i el cinema. Pioner en la pesca submarina, va inventar-se una càmera per a poder filmar el fons del mar. De la seva afició al cinema destaquen els films: "Lobos de la Costa Brava" (Premi Nacional de Cine Amateur, 1948), "De isla en isla", "Caramba con las sirenas" i "Monas de la Costa Brava".

El Dr. Adler fou un personatge emblemàtic, al 1969 fou nomenat fill adoptiu de la vila de Lloret de Mar i des del 1996 les seves despulles descansen al cementiri de Lloret, al panteó modernista que va projectar l'arquitecte Antoni M. Gallissà i que, en extingir-se la família Casanovas-Terrats, adquirí l'Ajuntament de Lloret de Mar per donar sepultura als homes il·lustres de la vila.

¹ DOMÈNECH I MONER, Joan. *Lloret perd un fill adoptiu: Ernest Adler* dins *Lloret Gaceta*. Núm. 652. 1996. P. 31.

Casa Sonrisa, la residència lloretenca del Dr. Adler.

Procedència: SAMLM.

Retrat del doctor Ernest Adler a la seva clínica dental.
Procedència: SAMLM – Fons Adler. Autor: August Mas.

Pel·lícules filmades pel Dr. Adler amb les seves bobines.
Procedència: SAMLM.

El fons

La documentació es trobava al domicili familiar d'Ernest Adler, batejada per ell mateix com *Casa Sonrisa*; no obstant això, a la documentació del fons també consta el nom de *Finca Nautilus*, per referir-se al terreny que envolta la casa. En qualsevol cas, les dues denominacions s'utilitzen per a designar la casa del doctor Adler que està situada a la urbanització la Montgoda, a sobre de la cala des Frares.

En general, la documentació va arribar en bon estat de conservació, però fou necessària una primera neteja en sec que ens permetés eliminar la pols i la brutícia acumulada als diferents suports. No obstant això, els fongs, la humitat i la brutícia havien afectat alguns documents que, malauradament, mostraven signes evidents d'haver patit una fuga d'aigua.

El conjunt d'aquest fons abraça un període cronològic molt ampli, del 1925 fins el 1996. A partir d'aquesta data, també s'incorpora la documentació que va generar la seva vídua, Elisabeth Riedl. La major part de la documentació està redactada en alemany i castellà. El català, el francès i l'anglès tenen una presència força testimonial.

Al fons es poden establir dues grans temàtiques. D'una banda la documentació relacionada amb la seva activitat professional (l'odontologia i la medicina neurofocal), on destaca un ampli recull de premsa que conté publicacions

i articles escrits o vinculats directament amb la figura del doctor Adler.

D'altra banda, els documents que deixen constància de les seves grans aficions: la pesca submarina i el cinema. En aquesta darrera matèria cal destacar el fons audiovisual que està format per tres bobines de cinema de 16mm amb els següents films: *Lobos de la Costa Brava*, *Caramba con las sirenas!* i *Monas de la Costa Brava*. Però el seu fons audiovisual és més ampli perquè conté un total de 41 bobines inèdites de 9,5 mm i 2 bobines de 8 mm. Totes les pel·lícules han estat repassades, restaurades i s'han pogut visionar de forma manual, fotograma a fotograma, a través d'una lupa d'augment. A partir d'aquesta primera visualització s'ha pogut agrupar el material filmat en diferents temàtiques: fets i gent de Lloret, vistes de la costa, noies, mones, imatges submarines (realitzades amb una càmera subaquàtica que va dissenyar ell mateix), miscel·lània i reportatges de les Illes Canàries. Ben aviat s'iniciarà el procés de digitalització d'aquestes pel·lícules que ens permetrà visionar i descriure amb molt més detall cadascuna de les seqüències filmades pel Dr. Adler.

Pel que fa al fons sonor, s'han recuperat un total de 21 cassetes. La temàtica d'aquesta documentació és molt variada però hi predominen els discursos, les conferències i les entrevistes del doctor que foren enregistrades entre les dècades de 1970 i 1980. A través d'aquestes gravacions el Dr. Adler explica anècdotes quotidianes de la seva vida i de la seva trajectòria laboral, i també presenta els seus estudis, que són fonamentals per entendre la seva especialitat:

Alguns documents del fons Adler relatius a temes mèdics i marítims.
Procedència: SAMLM.

l'odontologia neurofocal i la teràpia natural. Totes aquestes cintes sonores han estat digitalitzades amb el maquinari de l'arxiu i també s'ha realitzat un procés de neteja i restauració del so. No obstant això, hi havia dues cintes magnetofòniques dels anys quaranta que van patir fortes oscil·lacions de temperatura i humitat. Aquestes nul·les condicions va comportar l'aparició de fongs i va afavorir la desmagnetització de les cintes i, per tant, no ha estat possible recuperar el so d'aquestes dues bobines.

En relació a les fotografies, cal destacar les imatges que estan relacionades amb la pràctica de la pesca submarina, les que estan vinculades a les mones (que el van acompanyar al llarg de la seva vida), i les que estan relacionades amb el món de l'odontologia.

Però el fons del doctor Ernest Adler no solament conté documentació en paper, en imatge o en pel·lícula, sinó que també incorpora una àmplia col·lecció de quadres que va pintar ell mateix. Tot i que, en general, totes les pintures es troben en bon estat de conservació, algunes van patir unes condicions climatològiques adverses i, en conseqüència, les teles presenten petites alteracions. La major part de les pintures són fetes a l'oli i tracten temes vinculats a la costa lloretenca. Aquesta col·lecció de quadres ha estat entregada a la unitat de Patrimoni Cultural de l'Ajuntament de Lloret de Mar, per tal que les conservi adequadament, les incorpori al patrimoni del municipi, i que en faci la difusió més adient.

El tractament del fons

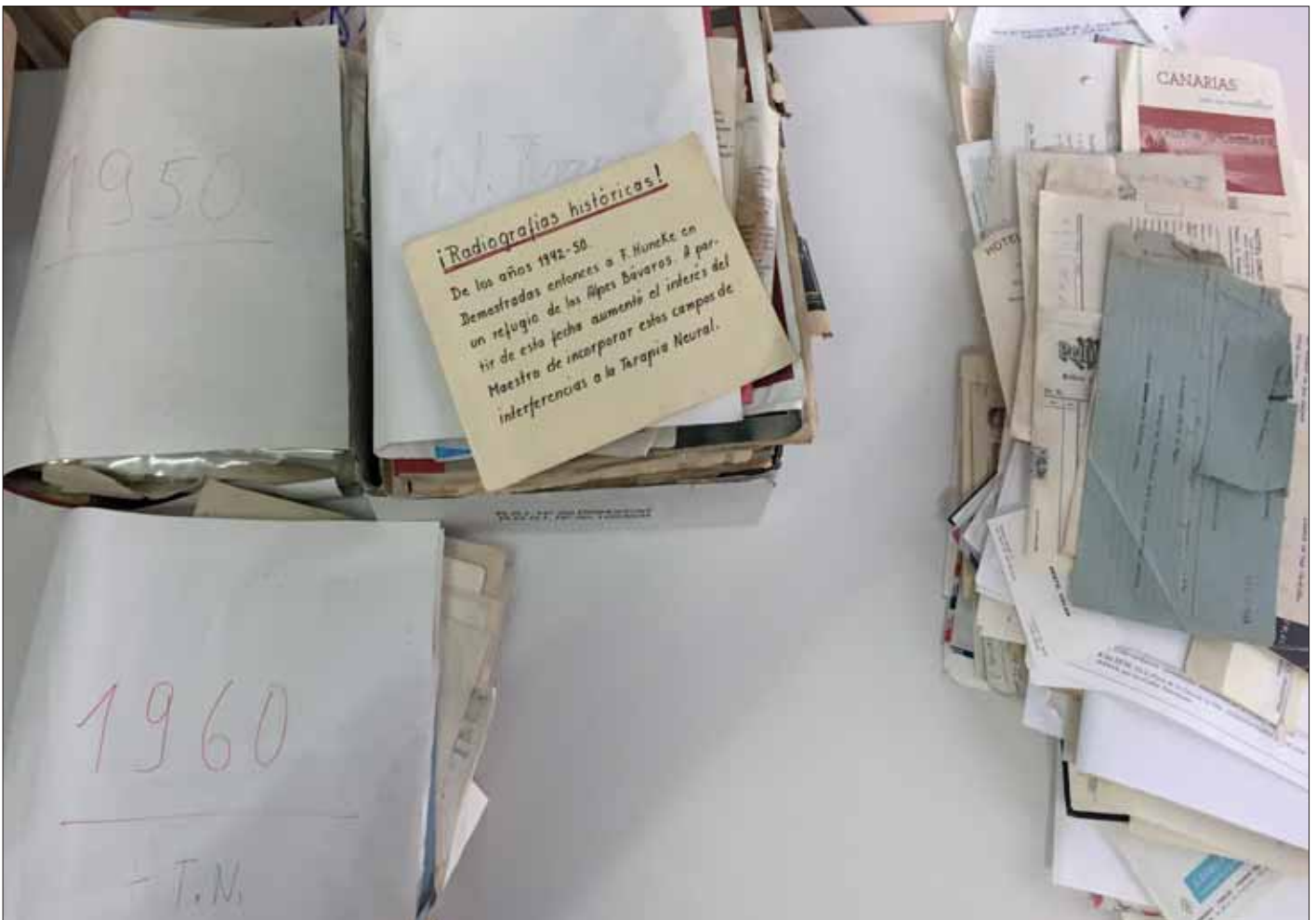
Anàlisi general i tasques de neteja

Per tal de traslladar la documentació a les dependències de l'arxiu municipal es van utilitzar unes cistelles de gran cabuda. El primer tractament va consistir en una neteja en sec que s'aplicà a tot el conjunt documental amb l'objectiu d'eliminar les restes de pols que s'havia acumulat en els diferents suports. També es va procedir a sostreure els elements plàstics i metàl·lics que podien perjudicar la conservació dels documents: clips, grapes, anelles, gomes elàstiques... Pel que fa a les fotografies, es van desmuntar els àlbums, es van treure totes les imatges de les fulles adhesives i es va retirar, amb cura, la cola que havia quedat impregnada a cadascuna de les fotos.

Atès que tota la documentació estava força barrejada, es va aprofitar aquesta primera fase per analitzar superficialment el contingut del fons i es va començar a identificar les principals seccions documentals que marcarien l'estructura del quadre de classificació.

Organització i estructura del Quadre de Classificació

En aquesta segona fase es va plantejar una anàlisi molt més detallada sobre l'estructura i el contingut del fons. Aquest estudi ens permetria, d'una banda, conèixer i respectar el

Imatge d'una part de la documentació en el moment del seu ingrés a l'arxiu.

Procedència: SAMLM.

Una mostra de les fotografies del fons d'Ernest Adler.
Procedència: SAMLM.

context inicial en que es van crear cadascun dels documents; i de l'altre, ens facilitaria l'agrupació i la classificació jeràrquica del fons documental. A través d'aquesta visió de conjunt es va elaborar un Quadre de Classificació que conté les següents seccions documentals:

100. Documentació personal i familiar. Inclou la correspondència privada, les targetes, les diverses felicitacions, els reconeixements, les anotacions manuscrites...

200. Gestió del patrimoni. Incorpora tota aquella documentació vinculada amb la "*casa sonrisa*" i amb el pis que tenia en propietat al carrer Sant Salvador.

300. Activitat professional. Hi consten els títols acadèmics, els articles mecanoscrits relacionats amb la odontologia i la medicina neurofocal, i la correspondència amb clients i col·legues de professió.

400. Gestió empresarial de la clínica dental. Es relacionen les agendes professionals, la comptabilitat, els contractes de lloguer dels immobles, i tot allò vinculat amb la contractació de personal.

500. Lleure. S'inclouen els guions manuscrits de les seves pel·lícules, els títols de les diverses filmacions que va realitzar, partitures musicals, els articles manuscrits sobre pesca submarina...

600. Material de difusió. Figuren cartells, làmines, opuscles, invitacions...

700. Biblioteca auxiliar. Es relacionen articles i publicacions de caire científic.

800. Imatge i so. S'inclouen reportatges fotogràfics d'activitats socials i familiars, i cintes de cassetes amb conferències, actes i discursos protagonitzats pel Dr. Ernest Adler.

900. Objectes. Es relacionen les plaques commemoratives i tots els quadres que va pintar el mateix doctor.

Descripció, instal·lació i conservació

La descripció detallada del fons s'ha fet a través d'una fitxa catalogràfica que estructura els àmbits i els camps d'informació segons els criteris assenyalats a l'ISAD (G) – Norma Internacional de Descripció d'Arxius-, i a la normativa catalana NODAC. A la fitxa descriptiva es fa constar l'àrea d'identificació, l'àrea de localització, l'àrea de contingut,

l'àrea de continent... Les diverses dades s'han introduït a l'aplicació GIDAM, que gestiona els diferents fons del Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar, a través del programa informàtic File Maker 13.0.

Finalment, els diferents suports documentals s'han instal·lat en els dipòsits i els contenidors més adequats. Al dipòsit d'audiovisuals, que disposa de baixa temperatura i humitat estable, s'hi ha guardat les fotografies, les pel·lícules i gravacions sonores. Al dipòsit estàndard, que compta amb armaris compactes, amb calaixos per a la conservació de cartells i que també està condicionat amb temperatura i humitat estable, s'hi ha col·locat tota la documentació en format paper. Tot plegat, ens permetrà assegurar la bona conservació d'aquest patrimoni documental.

La difusió del fons i el projecte "El llegat del Doctor Adler"

Però la feina d'aquest fons no s'acaba amb la presentació de l'inventari o del catàleg, sinó que és necessari planificar una estratègia que ens permeti divulgar la figura i l'obra del doctor Adler. Amb aquesta intenció s'ha començat a treballar en un projecte obert que s'ha estructurat en tres fases. La primera etapa inclou la organització del conjunt documental, la digitalització de les pel·lícules a alta resolució, i l'estudi i anàlisi de tot el contingut que conforma el fons del doctor Adler. A la segona fase es procurarà recollir el màxim d'informació possible sobre la figura del Dr. Adler, i és per això que es planificaran tot un seguit d'entrevistes amb persones que l'haguessin tractat de forma continuada. Però, en aquesta mateixa fase, també es proposarà un acte obert a la ciutadania, on tothom qui l'hagués tractat de forma puntual hi pugui explicar el seu record i la seva vivència. Finalment, en una tercera etapa es plantejarà la difusió de la figura i de l'obra del Dr. Adler, que es podria materialitzar a través de l'edició d'un estudi on s'analitzi la seva obra filmica, o mitjançant el muntatge d'una exposició que inclogui visites pedagògiques de les escoles, o per mitjà de diverses projeccions comentades de les seves pel·lícules.

Gestions creuades

La documentació d'aquest fons ha pogut arribar a les instal·lacions del Servei d'Arxiu Municipal gràcies a les gestions i tràmits realitzats per Isabel Salanova Fortmann, filla de Carola Fortmann, membre de la comunitat alemanya establerta a Lloret. A la primavera de 2018 Isabel Salanova inicià els contactes amb el senyor Jakob Balz, parella sentimental d'Elisabeth Riedl, que era vídua d'Ernest Adler des de 1996. L'amistat entre la col·laboradora del SAMLM, Isabel Salanova, i el senyor Jakob Balz, propiciaren que al setembre de 2018 la documentació ingressés finalment als dipòsits de l'arxiu municipal. Paral·lelament, el Cineclub Adler, amb el seu president Joan Moret al capdavant, també havien iniciat, cinc anys enrere, els contactes amb Elisabeth Riedl, vídua d'Ernest Adler, per tal d'aconseguir que el fons del doctor Adler quedés per a la vila de Lloret.

Així, doncs, aprofitem per agrair al Sr. Jakob Balz la generositat i la confiança que ha tingut amb aquest SAMLM; però també agraïm totes les gestions realitzades pels amics i col·laboradors d'aquest arxiu municipal. Moltes gràcies. ■

Fons de la Penya Barcelonista de Lloret de Mar

Josep Maria Samos i Planas

SAMLM

A principis del mes de setembre del 2018 el Sr. Antonio Jesús Pastor Rivera, últim president de la Penya Barcelonista de Lloret, es va posar en contacte amb en Joaquim Daban i Massana, cap del Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar, per cedir a l'arxiu tota la documentació de l'entitat que tenien guardada al local social.

Després d'una primera visita al local social de la Penya, per tenir una idea de la quantitat de documentació que hi havia i de l'estat en què es trobava, es va procedir al seu trasllat a l'Arxiu, on va arribar en un bon estat de conservació.

La documentació ingressada reflecteix tota l'activitat econòmica, social i esportiva de la Penya i es trobava en una gran part en caps de cartró d'arxiu, hi havia àlbums fotogràfics i amb recull de premsa, llibres de comptabilitat, material audiovisual, fotografies i làmines emmarcades i objectes com banderins, insígnies, medalles, etc.

Tractament del fons

En una primera fase es va procedir al desmuntatge i eliminació de marcs de fusta, de plàstic i vidres de fotografi-

es, làmines i cartells emmarcats; es van treure les imatges dels àlbums fotogràfics per evitar el contacte amb materials plàstics, es va eliminar la cola i adhesius que podien afectar a la conservació de les imatges; es va eliminar material fotocopiats sense rellevància i exemplars repetits de premsa, diaris i material de difusió.

Tot seguit es va iniciar el procés d'organització, classificació i descripció del fons, començant per agrupar i organitzar els diferents documents per temàtiques i dates i encapsar-los en caps de arxiu i material contenidor de diferents mides.

El següent pas va ser descriure el contingut de cada caixa introduint tota la informació en una base de dades informàtica del programa FileMaker, amb la corresponent numeració.

Posteriorment les caps es van etiquetar i classificar als dipòsits del SAMLM, ocupant uns 3,7 metres lineals.

A continuació es portarà a terme la digitalització de les fotografies que ja estan enumerades i amb la corresponent signatura topogràfica, així com la descripció i tractament del material audiovisual.

Què hi podem trobar

El fons de la Penya Barcelonista de Lloret està format per 236 registres de documentació textual que inclou els llibres de comptabilitat, llistat de socis, escriptures de la compra del local social, actes de reunions de juntes directives i assemblees, els estatuts, correspondència (amb els socis, altres penyes, amb el F.C. Barcelona, etc.), tot allò relaci-

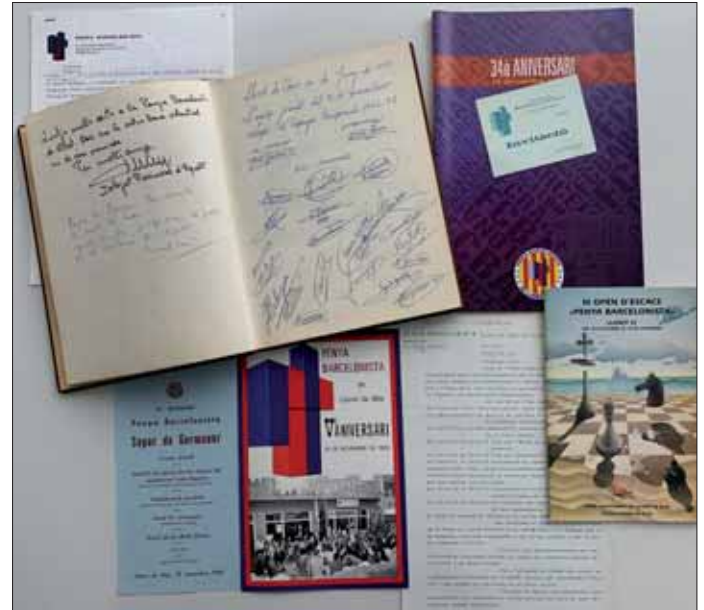
La documentació de la penya en el moment del seu ingrés a l'arxiu.

Procedència: SAMLM.

Diverses fotografies de l'acte d'inauguració de la Penya, el 18 de novembre de 1975.

Procedència: SAMLM.

Alguns dels documents que formen part del fons de la Penya Barcelonista de Lloret de Mar.

Procedència: SAMLM.

onat amb l'explotació del bar (albarans, facturació, assegurances, nòmines del personal, etc.), documentació sobre les seccions esportives de futbol i d'escacs. Destaca per la seva excepcionalitat tota la documentació sobre els "Títols d'aportacions nominals sense interès" que van fer els socis i particulars per l'adquisició del local social.

Entre cartells, programes, díptics, tríptics i material de difusió en general hi ha 24 registres.

En l'apartat de documentació singular hi podem trobar auques, litografies i un grup de làmines (en total 14 registres).

També hi ha 2 plànols del local social i 13 registres corresponents a diferents objectes com insígnies, banderins, bolígrafs, escuts, medalles i plaquetes.

La biblioteca auxiliar conté 5 registres amb llibres relacionats amb el futbol i el F.C. Barcelona.

Els 157 registres d'imatges estan agrupats per reportatges i per dates i contenen nombroses fotografies de les festes i sopars d'aniversari de la Penya, dels equips de futbol, d'excursions, de trobades de penyes, d'inauguració de locals, del F.C. Barcelona, etc.

Resum de la història de la Penya

La Penya Barcelonista de Lloret de Mar fou fundada el setembre de 1975 per un grup de lloretencs afeccionats i seguidors del que llavors encara s'anomenava Club de Futbol Barcelona. En Josep Gil Doltra va ser el primer president de l'entitat. El dia 18 de novembre del mateix any es va inaugurar el primer local social al carrer Sènia del Barral, 37 (cantonada amb el carrer Migdia). L'any següent es va traslladar la seu al carrer Felicià Serra i Mont, 17. Anys més tard, el 1982, amb les aportacions nominals retornables sense interès dels socis, la Penya va adquirir en propietat un local al carrer Josep Lluhí, 56.

Una de les principals activitats de la Penya ha estat l'organització dels desplaçaments en autocar per a què els socis i aficionats poguessin assistir als partits que el F.C. Barcelona jugava en el seu estadi. En determinades ocasions, també organitzava els desplaçaments dels afeccionats per

a poder assistir a finals de competicions nacionals o internacionals. Cada any el 18 de novembre celebrava el seu aniversari organitzant diverses activitats: partits de futbol sala, jocs per a la mainada, curses de cross pels carrers de Lloret, cercaviles amb capgrossos i majorettes, exhibició de puntaires, danses catalanes, exposicions de fotografies, partides simultànies d'escacs, etc. Algunes d'aquestes activitats es repetien any rere any, com la tradicional xocolatada amb ensaïmades, les audicions de sardanes, el tradicional partit de futbol contra la Penya Blanc-Blava de Lloret i Comarca i el tradicional sopar de germanor per celebrar l'aniversari.

En l'aspecte esportiu, a finals del 1977 es va crear l'equip de futbol de la Penya Barcelonista de Lloret de Mar, que començà a competir en el Campionat provincial de futbol de grups d'empreses i agrupacions esportives de veterans de la *Obra de Educació y Descanso*. Al setembre de 1982 es crearen dos equips de les categories benjamí i aleví per a poder participar en el Campionat Escolar de la província, i al 1984 es fundà el Futbol Club Penya Barcelonista de Lloret de Mar, que es va afiliar a la Federació Catalana de Futbol, i poc a poc es va anar consolidant fins a tenir equips competint en totes les categories. A final de la temporada 2016-2017 deixà de participar en totes les competicions.

El 1987 es creà la secció d'escacs, que es va inscriure a la Federació Catalana, participant al campionat provincial per equips i individual.

L'octubre del 2000, sota la presidència d'en Josep Ribera Cardona, la Penya Barcelonista de Lloret de Mar fou l'encarregada d'organitzar la XXIV Trobada Mundial de Penyes Barcelonistes.

Des de la seva fundació han ocupat la presidència els senyors Josep Gil Doltra, Albert Batlle Marlés, Manel Planas, Josep Ribera Cardona, Lluís Amat, José Maria Contreras i Antonio Jesús Pastor Rivera. ■

El Floridita (2). De Constantí a Constante

Montserrat Sala i Egea i David Barba i Serra

Historiadors

*Constante, alzando un limón verde,
convertía su trabajo en liturgia¹.*

A la segona dècada del segle XX trobem a l'Havana dos coctelers de renom: el veterà bàrman de l'Hotel Plaza, Emilio González "Maragato"² i Constantí Ribalaigua i Vert, del bar *La Florida*. Al primer, entre d'altres assoliments, se li atribueix el mèrit de portar de Santiago de Cuba a la capital cubana la novetat del daiquiri i compartir el descobriment amb el mateix Constante. Aviat aquest còctel es popularitzà a tota Cuba, però parroquians dels cinc continents començaren a admirar en particular la destresa del lloretenc i les seves singulars creacions. D'això en parlà Enrique Coll l'any 1916 a les planes de la revista *Vida Catalana*:

¡Cuántos negocios, cuantas aventuras, cuantas iniciativas han debido su iniciación o su éxito, a la habilidad con que un cantinero ha llenado y agitado los cubiletes! Así le decía días atrás a mi buen amigo Rafael Solís, a quien como jefe de información del Diario de la Marina quise informar para que a su vez pudiese informar cualquier día, al pie del cañón: es decir, cerca de la barra, apurando un "gin-fizz" batido por Constante, general en jefe de la legión de cantineros que en "La Florida", allá en Obispo, frente ¡oh ironía del destino! A la estatua de Albear, que fue quien "trajo las aguas", opera abriendo apetitos, curando indigestiones, aliviando catarros y haciendo efectiva en cuerpos débiles la ley de la gravedad de aquellos que finalmente dan con el suyo en el suelo...³

Però, per a la major part de la gent, la història de la coctelera cubana parteix d'un imaginari alçat sobre els fonaments del període que va dels primers temps de la Llei Seca als Estats Units (1919-1933) fins al triomf de la Revolució, comandada per Fidel Castro, l'any 1959. Una postal que es va començar a escriure durant la presidència del General Gerardo Machado quan el turisme es convertí en una veritable mina d'or. Hotels, restaurants, hipòdroms, casinos i clubs nocturns van sorgir a l'Havana de la nit al dia per cobrir les necessitats de luxes dels visitants. Un paradís anomenat Cuba construït pels nord-americans com un veritable plató de Hollywood. Aquest conte de fades no va tenir en compte la desigualtat social que anava creant el model econòmic del país i la corrupció quasi endèmica dels diferents governs de l'illa, conjurats finalment amb la màfia en crear un escenari perfecte per a uns pocs privilegiats. Les bases per a la futura revolució no trigarien en aparèixer per substituir aquest patró.

En Constantí Ribalaigua servint daiquiris darrera de la barra del Floridita de l'Havana.

Procedència: Getty Image. Autors: Earlf Leaf i Michael Ochs.

Semblava, doncs, que la cultura cubana havia estat esperant que els nord-americans comencessin a arribar a les seves costes per tal de ser representada. De fet, es creu que Hemingway fou el descobridor de Constantí Ribalaigua i del mateix *Floridita* i, gràcies a ell, el lloretenc havia esdevingut mundialment famós. Cal dir que ja existia un escenari important del còctel a Cuba moltes dècades abans de la Llei Seca (també Llei Volstead). Quan un jove Ernest Hemingway quasi desconegut arribà a l'Havana per primera vegada l'abril del 1928, amb un petit èxit sota la butxaca anomenat *The sun also rises*, Constante ja era, amb diferència, el més reconegut dels *cantineros* de Cuba. El mateix any el periodista anglès Basil Woon consagrava aquestes paraules al bàrman lloretenc:

"Sis de vostès visiten La Florida i demanen Mary Pickfords. Un bàrman esprema la pinya mentre un ajudant omple amb gel sis gots per tal de refredar-los. Quan el suc de la pinya està llest, Constantí l'introdueix en una coctelera gran, pren l'ampolla de Bacardí i, sense mirar, hi posa una quantitat a la coctelera. També sense mirar hi afegeix el curaçao o la granadina. La beguda es bat passant d'una coctelera a una altra i formant un semicercle a l'aire. Aquesta proesa es repeteix diverses vegades. Llavors Constantí buida els gots del gel que els refredava, els col·locà en filera sobre el taulell i, amb un sol moviment, els omple tots. Cada got queda ple exactament fins a la vora i aconsegueix que a la coctelera no resti una sola gota. Val la pena visitar l'Havana només per veure en Constante en acció. Li vaig dir que algú com ell podia fer fortuna a París. Somrigué: "Però, tampoc ho faig tan malament aquí", em va contestar⁴."

És evident que la impossibilitat legal de fabricar, transportar, vendre i consumir begudes alcohòliques als Estats Units fou un cop molt dur per a milions de ciutadans que no estaven disposats a deixar de beure licor encara que fos

1 CAMPOAMOR, Fernando G. *El hijo alegre de la caña de azúcar. Biografía del ron cubano*. Editorial Científico-Técnica. L'Havana. 1985. P. 10

2 ALONSO, Hilario. *El arte del cantinero*. Fernández y Cia. L'Havana, 1948. P.274-275. Quan mor Maragato el 30 de juliol del 1940 el diari "El País" li atribueix erròniament la invenció del daiquiri en lloc de l'americà Jennings Cox.

3 COLL, Enrique. *Al pie de la Barra* dins Revista Vida Catalana. L'Havana. 30 de desembre de 1916. Any III N° 36.

4 WOON, Basil. *When It's Cocktail Time in Cuba*. Horace Liveright. Nova York.1928. P.40-41.

Anunci de l'empresa Bacardí.
Procedència: Bacardí S.A.

clandestinament, la qual cosa va donar lloc al contraban i a la irrupció d'establiments secrets controlats en la seva majoria pel crim organitzat. Com a resultat, l'era de la Prohibició també és recordada com un període de gangsterisme, caracteritzat per la competència i les violentes batalles territorials entre les bandes criminals. Cuba va ser el refugi d'inversors i professionals del sector que s'establiren bàsicament a l'Havana per continuar les seves activitats limitades als EUA. Com escriu Tom Gjelten a la seva obra dedicada a Cuba i els Bacardí, i on es fan múltiples referències al *Floridita* i a Constantí Ribalaigua: "En Cuba, los visitantes no eran molestados por vecinos entrometidos o autoridades moralistas. Cuando los norteamericanos se emborrachaban hasta tambalearse, la policía miraba hacia otra parte"⁵.

L'Havana representa una gran oportunitat de negoci i companyies com Bacardí dissenyaren campanyes publicitàries prou eloqüents. Un cas que serveix d'exemple per il·lustrar l'efecte de La Llei Seca és el naixement de la *Pan American Airlines*, fundada inicialment pel transport de missatgeria l'any 1927 i que va veure els grans beneficis que li suposaria portar turistes a l'illa a partir del 1929. L'aparició de l'aviació es va unir als ja existents ferris que van causar un gran impacte en les relacions entre els Estats Units i Cuba⁶.

Aquest fet encara va animar més un corrent important de turistes a viatjar a l'illa a la recerca de vida exòtica nocturna i platges tropicals. Els cubans, al seu torn, viatjaven a l'estat de la Florida a comprar. La música cubana, balls com el txa-txa-txa i el mambo i el menjar crioll es van posar de moda als Estats Units. L'escriptor valencià Vicent Blasco Ibàñez, donà testimoni d'aquell període a la seva obra *La vuelta al mundo de un novelista*:

"Para el ciudadano de los EE.UU. descontento silenciosamente de ciertas leyes de su país, La Habana ofrece un atractivo especial. Es una ciudad a las puertas de su patria, donde no impera el llamado "régimen seco". Le basta tomar un buque en Cayo Hueso, al extremo de la Florida, para vivir horas después en la capital de Cuba, donde hay un bar en cada esquina. Aquí no sufre retardos en la satisfacción de sus deseos, ni tiene que absorber bebidas contrahechas ofrecidas en secreto. La embriaguez puede ser franca, libre y continua. Pero como es tierra de dinero abundante, derramado con mano pródiga, los hoteles resultan carísimos, así como los otros gastos de viaje, y sólo los ricos pueden pasar el canal de la Florida para venir a emborracharse bajo la bandera cubana".⁷

Inicialment la gran afluència nord-americana fou perjudicial per als talents locals, excloent-los dels treballs més qualificats a hotels, casinos i bars. Això va conduir a la formació, l'any 1924, del *Club de Cantineros de la República de Cuba* on Constante, ja una icona del sector, ingressà l'any 1930 donant visibilitat a la iniciativa. Amb aquesta constitució es creà l'associació de bàrmans més antiga del món amb l'objectiu d'unificar i capacitar els seus membres i, d'aquesta manera, competir per als llocs de treball que en aquell moment rebien els professionals nord-americans que estaven abandonant el seu país degut a la Llei Seca. Sota el lema de "*Fraternidad y Progreso*" no s'escapa que els inicis del club tenien una forta influència maçònica. Curiosament en el seu primer reglament es planteja que aquesta organització sigui una cooperativa d'esbarjo i esports. No obstant això, aquella idea inicial es convertiria, amb el transcurs dels anys, en una entitat de caràcter obrer i en un veritable centre de suport als seus afiliats⁸.

Malgrat aquells bons moments per a la cocteleria cubana, en política els èxits parcials de Machado es diluïren i acabaren convertint-se en un malson en forma de dictadura cruel i una ferma obediència als Estats Units que, units al crack de la borsa de Nova York del 1929, van fer entrar a Cuba en una de les seves pitjors crisis econòmiques i socials. Aquests fets, més la intenció del Partit Demòcrata de derogar la Llei Seca en el seu programa del 1932, només feien presagiar que el pitjor encara estava per arribar. Alguns sectors del govern federal nord-americà consideraven la indústria de l'alcohol com un possible factor dinamitzador de la deprimida economia nacional que proporcionaria noves fonts de finançament mitjançant els impostos i, ahora, seria capaç de generar gran quantitat de llocs de treball. Però si sumem a la fi de la Llei Seca, l'any 1933, la política aperturista de

5 GJELTEN, Tom. *Bacardí y la larga lucha por Cuba*. Principal de los Libros. Barcelona. 2011. P.139.

6 *L'Havana Special* va ser un còctel creat per Constantí Ribalaigua dedicat a la ruta ferroviària del mateix nom propietat de Henry Flagler, que connectava la ciutat de Nova York amb Miami, i després s'estenia per tota la Florida fins arribar a Key West. La ruta no acabava aquí; els vagons del tren quan arribaven a Key West, eren acomodats en enormes ferris i transportats per mar a l'Havana. Després continuaven

el seu recorregut ferroviari fins a Santiago de Cuba. Gràcies a aquest itinerari milers de turistes nord-americans arribaven, any rere any, a Cuba.

7 BLASCO IBÁÑEZ, Vicente. *La vuelta al mundo de un novelista*. Jaguar Ediciones. Madrid. 1999. P.43.

8 ALONSO, Hilario. *25 años de labor del Club de Cantineros de la República de Cuba*. Compañía Editora de libros y folletos. L'Havana. 1951.

Cartes de còctels del bar la Florida de l'any 1934 i 1939.

Procedència: Arxiu Amargura Cultura.

Roosevelt, que entre d'altres efectes, donava per acabada l'Esmena Platt i concedia la independència a Cuba, hom pot imaginar l'escenari desfavorable que representava un país que per aquelles dates també quedaria sacsejat pel cop d'estat de Fulgencio Batista.

Roosevelt va signar al maig del 1934 un tractat que reflectia un gir de les relacions entre tots dos països, dins de la nova política exterior dels Estats Units en les seves relacions amb els seus veïns americans. Era evident que Cuba tenia una gran dependència dels Estats Units i així es va veure ràpidament afectada l'arribada de la primera font d'ingressos de Cuba: el turisme nord-americà. Entre 1933 i 1938 Franklin D. Roosevelt prioritzaria les qüestions internes i ho faria amb la posada en marxa d'una política intervencionista de l'economia nord-americana amb el pla conegut com a *New Deal* per tal de lluitar contra els efectes de la Gran Depressió, una ferida sense curar des del crack de 1929. Aquest pla va fer possible un programa que tenia com a objectiu sostenir a les capes més pobres de la població i reformar els mercats financers.

A Cuba, mentrestant, els creditors feien cua davant molts negocis. Hemingway, instal·lat a l'Havana, concretament a l'hotel *Ambos Mundos*, és fidel observador de la violència que s'està generant a la ciutat en aquell període. L'activitat social es veu limitada com a conseqüència de les bombes i les bales, que provoquen la pèrdua de la clientela als restaurants i locals nocturns. *La Florida* va veure's afectat per aquesta situació. La seva fallida econòmica i els deutes a proveïdors, bàsicament els de begudes i licors, provocaren que l'any 1935 es creés una nova societat, liquidant a la baixa primerament a Narcís Sala Parera i a la vídua del seu germà Francesc, però acceptant a Constantí Ribalagua com a soci, sobretot per la seva fama internacional⁹. A la carta oficial de còctels del bar *La Florida* de 1934 i de 1935, i a la introducció escrita per l'igualadí Llorenç Frau Marsal, s'hi pot llegir:

“El bodegón “La Piña de Plata” se transformó a través de la intervención norteamericana en el cuartel general de los buenos catadores “yankees”. Los “barmen” fueron poniendo una nota de modernidad en las simples bebidas primitivas y los claros esfuerzos de los hermanos Sala y el talento privilegiado de Constante han ido convirtiendo este rincón glorioso

*de la Habana en un refugio de arte y poesía”*¹⁰.

A l'edició del 1937, on apareix per primera vegada la famosa caricatura de Constante per part de Roseñada, s'hi inclou aquest mateix text, però sense mencionar els germans Sala¹¹. Narcís Sala Parera, que va morir l'any 1953, va dedicar la resta de la seva vida a l'administració de la Societat de Beneficència de Naturals de Catalunya, de la que havia estat nomenat soci d'honor l'any 1929. Destacà per la gran tasca a favor dels emigrants catalans d'escassos recursos econòmics. També cal atribuir-li la seva eficaç col·laboració en l'estudi previ a la construcció de la nova Ermita de Nostra Senyora de Montserrat, situada primer a la Loma de los Catalanes (actualment *Plaza de la Revolución*), i que es va traslladar l'any 1954 a la carretera de Rancho Boyeros, en direcció a l'aeroport. Per la seva banda, Constante va gestionar la situació de la millor manera possible. Havia donat un altre aire al món de la cocteleria. Com escriuria el famós cronista del Floridita Fernando G. Campoamor: “*Constante –Constantino Ribalagua– era un catalán que hizo de la coctelería un rito*”. I els americans tornaren a l'illa a conseqüència dels bons resultats del *New Deal*. H.W Graham afirmaria que el Floridita ja s'havia convertit en el màxim bar a la Terra¹².

El rei dels coctelers començava una important etapa de la seva vida. Als 48 anys d'edat passava de ser el barmen principal a propietari del *Floridita* i, després d'una dècada de festeig, es casava amb Amparo Meilan, una jove d'origen gallec que havia arribat a Cuba al voltant de l'any 1925, procedent d'un petit poble de Lugo, Vilela¹³. Sens dubte, una de les característiques que han fet del barmen lloretenc el més influent del segle XX és, a banda de la seva creativitat, el tractament del gel. Fou un veritable precursor quan va decidir importar una vella però eficient màquina americana de triturar gel (*Flak Mak'R Ice Milling Machine*) que conservava el glaç resultant darrera de la barra en caixes foradades per la base i separades a una distància del terra, de manera que l'aigua s'escorregués amb rapidesa i el *frappe* no es líquies a les copes. Aquesta determinació, que actualment pot semblar evident, fou un avanç notable si hi afegim un segon capítol fonamental en la història de la cocteleria: l'aparició de la batedora elèctrica.

Si bé les primeres tesis que hem pogut extreure de la relació del *Blendor*¹⁴ de Waring amb Constante són prou evidents, cal dir que aquest model va sortir al mercat l'any 1937 i que a la primera carta de còctels editada al *Floridita* l'any 1934, ja existeix el daiquiri N°4 utilitzant batedora elèctrica¹⁵.

Si revisem la història, a principis dels anys 20 del segle pas-

10 FRAU MARSAL, Llorenç. Editorial de la Publicación anual del Bar La Florida. L'Havana. 1934-35. P.1-2

11 Curiosament, a l'edició del 1939 “*arte y poesía*” estan precedides per una nova paraula: “*finanzas*”. “*Un refugio ogaño de finanzas, arte y poesía*”. Sembla que l'economia de l'establiment i de Cuba en general tornaven a passar per un bon moment.

12 GRAHAM, H. W. Editorial de la *Publicación anual del Bar La Florida*. L'Havana. 1939. P.11

13 Informació tret de l'entrevista personal a Jorge Ribalagua. Arxiu Proyecto Constante Ribalagua. Amargura Cultura. Lloret de Mar. 2013.

14 Fred Waring decidí canviar el terme *Blender* per *Blendor* per dotar-lo de singularitat.

15 No seria agosarat relacionar els primers daiquiris a l'estil *Floridita* amb la batedora de Hamilton Beach Co.

9 SALA MESTRES, Narciso A. Informe #1 P.6. Carta-dossier dirigida a Agustí Maria Vilà Galí. Palm Beach, Florida, 1996. Arxiu Proyecto Constante Ribalagua. Amargura Cultura. Lloret de Mar. 2014.

sat, Fred Osius, el mateix que patentaria amb Fred Waring el *Blendor* o *Miracle Mixer* l'any 1937, havia treballat en la producció de la patent de la batedora del polonès-americà Stephen J. Poplawski, que l'any 1919 fou el creador d'un petit electrodomèstic alimentat per un motor elèctric situat a la base que suportava un contenidor petit amb fulles giratòries a l'interior que tallaven i barrejaven líquids o menjar. La patent de Poplawski fou aprovada el 1922. Fred Osius, juntament amb Louis Hamilton i Chester Beach presentaren el producte sota la marca Hamilton Beach Company, fent petites millores a l'original de Poplawsky. Però un temps després Osius decidí abandonar l'empresa i va continuar pel seu compte. L'aparell necessitava més canvis per tal de resoldre alguns problemes encara existents, com el segellat del pot i l'eix del ganivet. Un ric empresari anomenat Fred Waring, músic i showman, tenia debilitat pels nous invents i Osius va decidir demanar-li ajuda. Waring, ex-alumne d'enginyeria, va donar suport a aquest projecte, en part, per a poder liquar les verdures que el seu metge li havia receptat per a una úlcera que el torturava. Durant els mesos següents, entre altres canvis, es va decidir afegir al prototip pales en forma d'hèlix i un recipient de Pyrex en forma de trèvol que millorés la circulació del contingut.

L'any 1937 és un gran any en el terreny personal, Constante serà pare per primer cop, neix Constantino Jr. I també es convertirà en un bon any en l'àmbit professional perquè Fred Waring presentarà finalment el seu invent. Donades les millores i la potència per tractar el gel en aquest model, la batedora va quedar com un dels elements indispensables per a l'elaboració del ja inoblidable *Frozen Daiquiri*, *Daiquiri N°4* o *Daiquiri Florida Style*. Per Constante, arribaria el moment de saltar definitivament fins a l'esglaó més alt de la seva professió¹⁶, que immortalitzaria Hemingway a *Islas a la deriva*:

*“Thomas Hudson estaba bebiendo otro daiquiri helado sin azúcar y al levantar el vaso para llevárselo a la boca, con el hielo que cubría la parte superior, se quedó mirando el líquido. Le recordaba el mar. La parte helada se le antojó la estela que va dejando un barco y la parte de abajo, más clara, la comparó al mar tal como queda después de ser cortado por la proa, navegando en aguas poco profundas por una superficie con fondo de arena. Era casi el color exacto”*¹⁷.

Si s'ha parlat que el motiu principal per què Hemingway trepitgés el *Floridita* per primera vegada foren les necessitats d'anar al bany, costa de creure que l'escriptor i premi Nobel nord-americà no conegués anteriorment la fama del cocteler lloretenc. L'hotel *Ambos Mundos* estava a un curt passeig carrer *Obispo* amunt del reconegut establiment que regentava Constantí Ribalagua.

“Con zapatillas vascas, a veces con tenis blancos, casi siempre sin medias, en bermuda y camisa ligera, Hemingway reinaba en el Floridita. En pocas ocasiones estuvo allí con un traje. (...) Podía estar desde temprano en el Floridita o apa-

*recerse a las 11 de la mañana, tomar un par de daiquiries y retirarse al mediodía. Pero a veces regresaba a las 5 de la tarde y se tomaba una docena”*¹⁸.

Seria difícil documentar exactament a partir de quina data Hemingway comença a visitar el *Floridita* de forma habitual. Segons Antonio Meilan¹⁹, nebot de Constante, ell va començar a treballar al *Floridita* el 30 d'octubre del 1939 i Hemingway ja era considerat en aquell moment el client més important, no per la seva fama d'escriptor exclusivament. Hem de considerar que de l'any 1937 al 1939, pràcticament va passar tot el temps a Espanya com a periodista cobrint la Guerra Civil. A partir del 1939 es traslladà definitivament a Finca Vigía i abandonà les seves estades a l'hotel *Ambos Mundos*. El famós còctel que Constante va crear amb el nom del novel·lista nord-americà es publicà a la carta de còctels del *Floridita* amb el nom de *E. Hemingway Special* és de l'any 1939, i no anterior. En una edició posterior del mateix any hi trobem correctament escrit *E. Hemingway Special*²⁰. Aquest combinat anomenat també *Papa Doble*, *Daiquiri a lo salvaje* o *Especial* no porta sucre perquè tothom sostenia que Hemingway era diabètic. El seu metge personal, Herrera Sotolongo, assegurava que no patia cap malaltia i la tradició de no consumir sucre era una teoria de l'escriptor nord-americà associada a la ingesta d'alcohol²¹.

En Constante amb clients americans a principis de la dècada de 1940.
Procedència: Arxiu Amargura Cultura.

Constantí Ribalagua era considerat el *magó*, el *prestidigitador*, el *rey*, el *maestro* i, fins i tot, el *pontífice* del còctel. Pel seu establiment passaven habitualment presidents de la república, grans banquers i, per exemple, on la família Bacardí hi tancava els seus principals negocis. No faltaven campions de boxa, *peloteros* de les Grans Lligues de baseball i estrelles del *jai alai* (un esport que és una modalitat de la pilota basca). No era estrany coincidir amb gent com Spencer Tracy, Errol Flynn, Marlene Dietrich, Ava Gardner, Barbara Stanwick, Robert Taylor, Tennessee Williams, Luis Miguel Dominguin, Rocky Marciano, Lucky Luciano, Katharine Hepburn, Joséphine Baker, Libertad Lamarque o

18 FUENTES, Norberto. *Hemingway en Cuba*. Pròleg de Gabriel García Márquez. Editorial Letras Cubanas. L'Havana. 1984. P.404.

19 Íbidem. P.380

20 Còctel dedicat a Hemingway. Editorial de la *Publicación anual del Bar La Floridita*. L'Havana. 1939. 1a. Edició: P.31. 3a edició corregida: P. 27.

21 Íbidem. P.389. *“Según la teoría sustentada por el escritor, si el gas de un refresco o agua de Seltz sube el alcohol al cerebro, el azúcar activa el alcohol, y lo enrarece”*.

16 Aquesta teoria es forma contrastant la base de dades d'Amargura Cultura i l'anàlisi de la informació recollida a l'Arxiu Fred Waring de Penn State University (Pennsilvània) per part dels historiadors Montse Sala Egea i David Barba Serra. Arxiu Proyecto Constante Ribalagua. Amargura Cultura. Lloret de Mar, 2018.

17 HEMINGWAY, Ernest. *Islas a la deriva*. Random House Mondadori. Colección Contemporánea. Barcelona. 2010. P. 318-319. L'original en anglès és: HEMINGWAY, Ernest. *Island in the stream*. Charles Scribner's Sons. New York. 1970. També es pot trobar en castellà amb els següents títols: *Islas en el golfo* o *Islas en la corriente*.

Ernest Hemingway al Floridita amb els coctelers Serafin García Lago i Eugenio Robledo.
Procedència: Arxiu Amargura Cultura.

Pedro Armendáriz. Però el *Floridita* encara representava en aquella època la típica bodega colonial amb el seu alt mostrador de fusta, les taules amb superfície de marbre i un gran ventilador de sostre, que més que refrescar espantava les mosques. Eren locals oberts que es tancaven i obrien mitjançant les cortines metàl·liques que s'enrotllaven i que un cop a dalt permetien l'entrada de soroll, de pols i d'una fauna heterogènia que es repartia pel local com ho feia la famosa vidriera que atreia els parroquians a fer apostes a la loteria:

*“Con las puertas abiertas al paso libre del público, a la vista del tranvía que cruzaba con su graciosa campanilla, y de los opulentos carros de fruta, decorados de pencas de palmas en túnel, el Floridita era un imán demasiado poderoso”*²².

Mentre naixia el seu segon fill l'any 1944, Jorge Ribalaigua, començava a triomfar el model americà de locals climatitzats, d'al·lumini, cristall i una carta adaptada al turista. Tot molt net, lluent i exquisidament preparat. El *Floridita* es va veure obligat a introduir canvis d'envergadura a finals de la dècada. El local obert que tant agradava a Hemingway va haver de ser pràcticament tapiat per poder posar el sistema de refrigeració perquè a escassos cinquanta metres d'allí havia obert el Bar Pan American, que amenaçava en robar-li la clientela. Constante era reticent a aquest canvi però fins i tot Amparo Meilan l'havia aconsellat de la necessitat de trencar aquella tradició. Es va passar amb valentia del neoclàssic *criollo* a l'estil *Regency*, potenciant la carta del restaurant i donant-li a tot plegat un aire més selecte. Hemingway, però, va continuar assistint fidel al *Floridita* ocupant el mateix racó que l'ha fet immortal.

*“Lo que fue al principio un pequeño establecimiento, se había convertido con el tiempo en una barra y en un restaurante modernísimos, con todo confort. Constante había instalado no hace mucho clima artificial, y ya no se le podía ver desde la calle, encerrado como estaba entre vidrios esmerilados; ya no se le podía dirigir desde la acera el saludo del mediodía, al desembocar por Obispo arriba en esa esquina suya de la plazoleta de Albear.”*²³

Constantí Ribalaigua emmalalteix a les portes d'un canvi de dècada. Als 62 anys, porta mig segle en aquest ofici. Ha transformat els *acampanados* o *meneados* en la cocteleria en majúscules, en una obra d'art cerimoniosa de perfecta sincronia, de malabarista, d'alquímia i professionalitat. A la seva aula magna d'*Obispo* i *Monserate* fou un mestre que inventà més de 200 còctels i va reescriure dotzenes d'altres. Un visionari capaç d'adaptar els seus productes a les necessitats i modes del moment. Empresaris, periodistes, polítics i artistes l'han aclamat com a Pare de la Cantina Cubana i icona de professionals d'arreu del món. Però tindrà sempre el veritable honor d'haver convertit el *Floridita* en el bressol del daiquiri, no per la seva paternitat, sinó per la singular cura que li va dedicar a aquest clàssic cubà tota la seva vida²⁴:

*“No olvidemos, tengámoslo como divisa, que el asociado del Club de Cantineros Constante, el del Floridita, que convirtió con su magia en el Bar, a éste en una catedral del arte. Meca de artistas, literatos, poetas y pensadores del mundo por lo atildado de su técnica y estilo de Cantinero llegó a ofrecerle el Ejecutivo de una empresa hotelera norteamericana porque fuera a hacer exhibiciones de su arte a sus hoteles en Norteamérica, cuarenta mil pesos. Cualquiera cantinero que lo desea y quiera, puede llegar a ser un Constantino.”*²⁵

Constante no retornà mai a Lloret de Mar, però fins els darrers dies de la seva vida, va mantenir el contacte amb els seus familiars. Relació que encara perdura gracies al seu fill Jorge Ribalaigua i la seva esposa Mercedes. El *Floridita* s'havia convertit, durant els anys dels germans Sala i posteriorment amb Constantí, en una ambaixada de lloretencs a l'Havana on tots aquells que volien conèixer què passava a la seva vila natal, s'hi acostaven per satisfer les seves inquietuds²⁶.

El periodista Ramón Vasconcelo convertiria *Constantí* en *Constante I*. El darrer homenatge que dedicaria al més gran dels coctelers a la seva columna del diari *Alerta*:

*“Ha muerto Constantino Ribalaigua y Vert. Dicho así, la mayoría se encogerá de hombros. Pero cuando se diga que quien ha muerto es Constante, Constante Primero, emperador de los cócteles, primer barman del mundo, (...) la pena nos dejará desconcertados, como si con él se fuera, y se va en efecto, una tradición habanera”*²⁷.

Aquell minyó lloretenc que va deixar les nostres costes a finals del segle XIX per creuar l'Atlàntic, havia nascut Constantí per morir Constante, un 2 de desembre de 1952. El seu cos reposa a l'avinguda principal de la Necrópolis de Cristóbal Colón a l'Havana. ■

de Mar. Gener 1953.

24 En el *Floridita* de Constante s'esprenien 2.000 llimones diàries (DE COSSIO, Francisco. *Los "Bares"*. Portada del diari ABC. Madrid. 1949).

25 GONZÁLEZ, Gregorio. *“Querer, Cantineros, es Poder”*. *Cóctel. Órgano oficial del Club de Cantineros*, núm. 1. L'Havana. 1956. P. 13.

26 L'arxiu de la família de Miquel Boadas en procés de catalogació reuneix una bona col·lecció de cartes des de l'Havana que donen fe d'aquesta relació entre lloretencs en el Bar *La Florida*, també *Floridita*. Arxiu Proyecto Constante Ribalaigua. Amargura Cultura. Lloret de Mar. 2018.

27 VASCONCELO, Ramón. *“Constante I”*. *Diario Alerta*. L'Havana, 3 de desembre de 1952. P.7-8.

22 CAMPOAMOR, Fernando G. *Coctelería cubana. 100 recetas con ron*. Editorial Científico-Técnica. L'Havana. 2007. P.15.

23 MOLINOS, Jorge. *Constante*. *Revista carteles*. Arxiu d'Amargura Cultura. Lloret

El Pont de Ferro de la riera (1879-1959). L'ànima de l'arquitectura urbana desapareguda

Marina Garcia i Carbonell

Llicenciada en Història de l'Art

A finals del segle XIX la indústria metal·lúrgica catalana, seguint de prop els dissenys francesos, va assolir gran importància en l'arquitectura urbana i ferroviària. La creació d'estructures de ferro, sobretot per a la construcció de ponts, palanques i passeres, es va estendre arreu del nostre territori.

La col·locació del Pont de Ferro de la riera de Lloret va ser un esdeveniment clau per a la història de la nostra vila. Aquesta infraestructura va romandre gairebé immutable durant vuitanta anys (1879-1959), essent el testimoni d'un Lloret que anava canviant la seva fesomia per adaptar-se als nous temps. Enguany es compleixen 140 anys de la seva construcció i 60 anys de la seva desaparició.

Un portal d'entrada i un pont de fusta

La historiografia ha situat sovint l'origen del nucli costaner de Lloret, propiciat per la protecció i proximitat del castell de Sant Joan, a l'antic barri de les Tres Creus. Malgrat tot, a través de la documentació conservada, podem interpretar que el gruix significatiu d'edificacions es va situar a partir del segle XIII de manera més o menys organitzada al costat oposat de la riera. L'existència en el segle XIX d'un portal al carrer de Santa Cristina, aleshores força deteriorat, demostra que aquest sector va ser una de les principals vies d'entrada a la població. Aquest fet va implicar la instal·lació d'un pas que connectés ambdues bandes facilitant així l'accés a l'entrada principal de la vila en moments en que la riera baixava plena. Originàriament aquesta estructura deuria ser una passera de fusta rudimentària que es va anar perfeccionant com a conseqüència de les reiterades destrosses ocasionades per les riuades i els temporals. La inexistència d'una construcció destacable per travessar la riera es corrobora en la descripció cadastral que es fa de Lloret als inicis del segle XVIII on, entre d'altres característiques urbanístiques del municipi, s'especifica que els lloretencs en aquell moment no disposaven de cap pont.¹

La referència més llunyana que tenim de l'existència d'una passera en aquesta ubicació la trobem en un plànol cartogràfic de Lloret datat del 1772, conservat per la família Fàbregas-Orench. No és fins l'any 1873 que es produeix una licitació específica per a la construcció d'un pont de fusta. El projecte, dissenyat un any abans pel mestre d'obres Francisco de Asís Garcia,² proposava com a materials prin-

Vista de detall del Pont de Ferro.

Procedència: SAMLM – Fons Xifra-Beneito. Data: Ca. 1930. CID: 616..100_304.018.10. Autor: Ernest Xifra i Girbal.

cipals: pi de Flandes o del nord, roure i brides de ferro estanyat. Amb tot, les obres d'execució es van retardar més temps del normal doncs, segons les actes municipals, els possibles candidats a la licitació trobaven massa petita la partida pressupostada.³ No es té clar, però, si finalment aquest pont de fusta es va acabar construït tal com es projectava. Si fos així no va durar massa, doncs el maig del 1875 va ser arrossegat per les aigües provocant que se n'hagués de construir un altre de nou.⁴

El Pont de Ferro de la riera

L'any 1878 el consistori posà de manifest la necessitat de renovar el pont de fusta, que es trobava molt deteriorat, i de substituir-lo per un de nou fabricat amb ferro. Aquest tipus de construccions modernes i resistents, símbol del progrés de la indústria metal·lúrgica en l'arquitectura, ja s'havien emprat en d'altres poblacions catalanes de manera satisfactòria. Basades en diverses combinacions de bigues de ferro, permetien una certa rapidesa en la seva fabricació i muntatge fet que, lligat amb la puixança del món del ferrocarril a les nostres contrades, va propiciar que s'estenguessin arreu de manera sorprenent.⁵

No és fins al 1879 que s'encarrega a l'hisendat lloretenc Agustí Pujol i Conill⁶, membre del consistori i secretari de

Lloret de Mar. 1872. CID: 100.000.G770.300_030.001.005.

³ "Se hizo patente al Ayuntamiento que no habiéndose presentado licitadores a las subastas del puente de la riera de esta villa, a pesar del aumento del 12% sobre el presupuesto debía acordar lo que procedía en tal caso Resolviendo que se devuelva al Arquitecto para que lo reforme estableciendo unos precios que estén en consonancia con los que rigen en esta localidad toda vez que según informes privados de los industriales de esta villa resulta el actual presupuesto en una tercera parte bajo cuyo motivo no les es posible hacer proposiciones.". SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Actes de l'Ajuntament de Lloret de Mar. 30 de març de 1873. CID: 100.000.A120.111_045.006.001.

⁴ "Y después de concederse al señor Maig la autorización necesaria para la construcción y colocación de un puente de madera sobre la Riera, en el mismo punto en que se hallaba el que recientemente ha sido arrastrado por las aguas, no habiendo otros asuntos de que tratar, el Sr. Presidente levantó la sesión". SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Actes de l'Ajuntament de Lloret de Mar. 17 de juny de 1875. CID: 100.000.A120.111_045.006.003.

⁵ El 1877 a la ciutat de Girona es col·locava sobre el riu Onyar el cèlebre pont de les Peixateries Velles. En la licitació havien concorregut empreses catalanes com la Maquinista Terrestre i Marítima, però finalment fou construït per la Companyia de Gustave Eiffel de París.

⁶ Pujol va ser una personalitat destacada en el món empresarial. L'any 1873, amb només 22 anys, ja havia passat a ser la mà dreta de Francesc Gumà, director de la línia de ferrocarrils de Barcelona a Vilanova. Més tard, al costat del seu germà, va

¹ SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. *Respuestas fetas per lo comú y particulars de la vila y terme de Lloret, a ells fetas per lo Molt Ille. Señor Intendent Patiño*. 1716. CID: 100.001.0550_045.245.001

² SAMLM – Fons Ajuntament... *Proyecto de un puente de madera para la villa de*

La riera baixant plena. La primera noia de la dreta és Narcisa Vilanova i Carrera, originària de Tossa, que als anys 30 regentà, un cop casada, la primera llar d'infants de Lloret, al barri de Venècia.

Procedència: Maria Camps i Brugué. Data: Ca. 1910.

la Junta de Ferrocarrils de Barcelona a Vilanova, que cerqui diversos plànols de ponts de ferro per tal de poder-ne triar el que més s'adeqüi en preu i resistència. Els models proposats per Pujol encara avui són una incògnita doncs no han arribat fins als nostres dies⁷. Malgrat tot, sí que sabem que la construcció del pont es va dur a terme finalment als forns de la Herrería de Nuestra Señora del Remedio. Aquesta fàbrica de Poblenou, coneguda popularment amb el nom de les Forges de Can Girona, va esdevenir una de les principals indústries metal·lúrgiques de Catalunya. La seva producció es va centrar sobretot en materials pel món ferroviari que, des de mitjans del segle XIX, havia evolucionat de manera sorprenent a les nostres contrades. Així doncs no és gens estrany que Pujol, des de la seva posició política i laboral, tingués contacte amb els germans Girona, fet que molt possiblement va propiciar que la seva proposta fos la seleccionada. Malauradament els plànols originals del Pont de Ferro no han arribat fins als nostres dies. Allò que sí que es conserva és el projecte que l'arquitecte provincial Martí Sureda i Deulovol, al costat dels germans Fèlix i Josep Torres Mataró, va elaborar per dissenyar els graons de pedra on descansava l'estructura.⁸ Aquesta construcció, elaborada amb maons a sardinell i pedra de Girona, donava certa alçada al pont per resguardar-lo de les crescudes.⁹

dedicar-se a la indústria del suro, tot inaugurant la fàbrica Pujol & Cia al carrer del Carme. Fruit del seu èxit empresarial va manar construir la Casa Egípcia, dissenyada per l'arquitecte de l'Arc de Triomf de Barcelona, Josep Vilaseca i Casanovas, que va ser el seu domicili.

7 El consistori va proposar al mestre d'obres Joan Soliguer i Lluhi com a encarregat de fer el seguiment de les propostes de ponts en substitució de Fèlix Torres i Mataró, que en aquells moments es trobava fora del municipi. SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Actes de l'Ajuntament de Lloret de Mar. 5 de setembre de 1878. CID: 100.000.A120.111_045.007.002.

8 SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. *Pressupost i plànols dels pilons del pont de la Riera de Lloret de Mar*. 1878. CID: 100.000.B140.110_030.045.218.

9 “Se acordó queda así consignado. Se hizo presente por el mismo señor Torres la necesidad de colocar piedra labrada encima la pila y parte de pavimento donde debe

En l'acta aixecada pel consistori el 20 de febrer del mateix any s'explica l'arribada del nou pont a Lloret procedent de Barcelona: “dicho señor presidente manifestó que debiendo llegar el puente de hierro que se construye para la riera en la Estación de Blanes, el día 28 del actual era necesario procurar su transporte á pie de obra por medio de carros y proponía que se subastase su conducción entre los carruajeros que están continuados en matrícula para concederlo al que lo hiciera más barato.”¹⁰.

El 28 de febrer de 1879 el pont, un cop arribat a l'estació de Blanes, va ser conduït amb les tartanes del Sr. Miquel Pla fins a peu d'obra per un import de 0'50 cèntims de pesseta cada 100 quilos. L'estructura mesurava 22,5 metres de llarg per 2'5 metres d'ample i l'alçada màxima dels barrots arribava als 2,90 metres. Aquesta operació urbanística formava part d'un projecte d'eixample impulsat pel mateix Sr. Pujol, a l'estil del Pla Cerdà de Barcelona, que mai va ser dut a terme en la seva integritat per la impossibilitat d'aplicar-lo a la realitat del municipi.¹¹

Un símbol i punt de trobada

Durant les primeres dècades del segle XX el pont no degué patir canvis significatius, perquè les actuacions que s'han pogut documentar es limiten bàsicament al seu manteniment, fet que demostra la solidesa de la construcció. L'any

asentarse el puente de hierro para mayor solidez y quedó acordado por unanimidad satisfaciendo su coste en el capítulo correspondiente si no basta de imprevistos”. SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Actes de l'Ajuntament de Lloret de Mar. 20 de setembre de 1879. CID: 100.000.A120.111_045.007.003.

10 SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Actes de l'Ajuntament de Lloret de Mar. Acta de 20 de febrer de 1879. CID: 100.000.A120.111_045.007.003.

11 SAMLM – Fons Ajuntament... *Plano geométrico de Lloret de Mar con el proyecto de alineación y prolongación de calles*. Plànol de planificació urbanística. Projecte d'eixample. Frederic Esteve i Muxach. Còpia de l'original de 1878. CID: 100.000.G211.310_088.015.001.

1897 es van col·locar dos fanals i una font de ferro colat en un dels costats del pont. Curiosament aquests elements de mobiliari urbà van perviure en el mateix lloc fins al moment en què el pont es va desmuntar.¹² Entre d'altres millores l'any 1903 es paga als industrials Miquel Metges i Narcís Paltré per repintar el pont i realitzar petits arranjaments de ferrer.

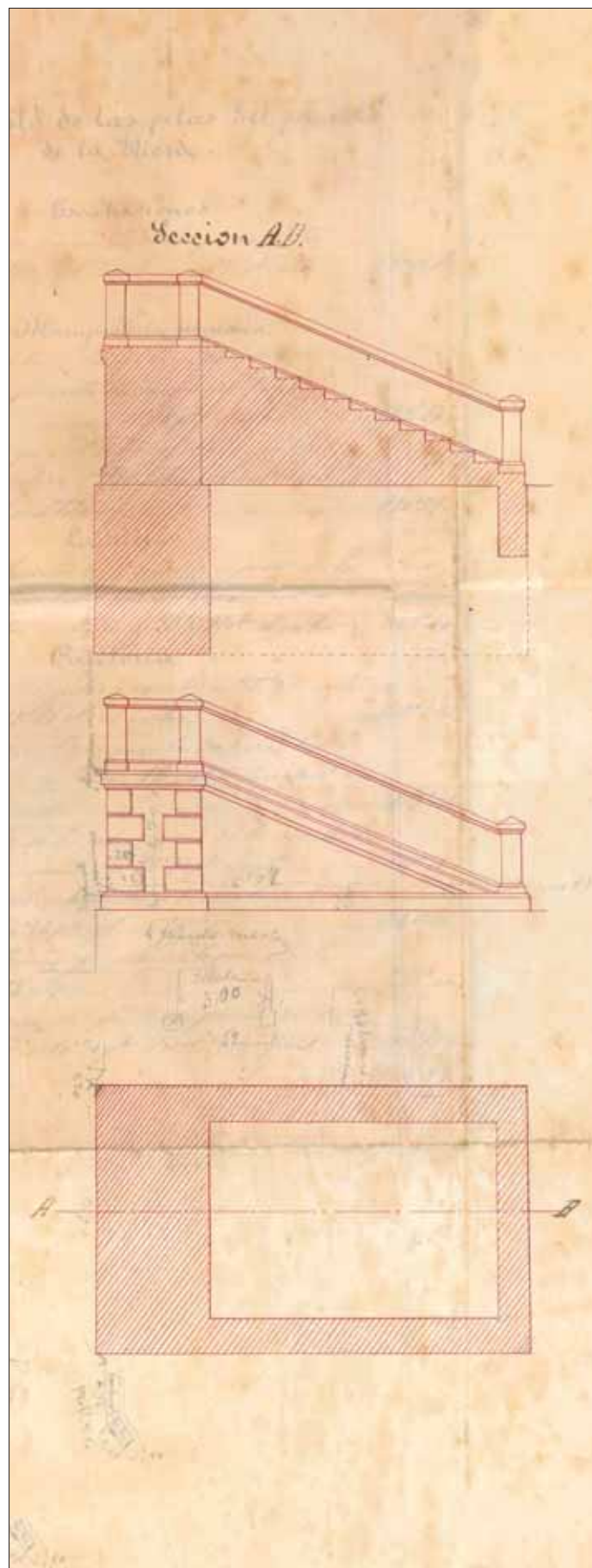
El Pont de Ferro es va mantenir immutable fins ben arribats els anys trenta convertint-se en tot un símbol del barri de la Riera. En són testimoni el gran nombre d'imatges que se'n conserven, tant al SAMLM com en col·leccions particulars, que ens permeten veure la seva evolució i les activitats que es duïen a terme a l'entorn de la riera: un camí improvisat per les tartanes quan baixava seca, safareig natural per anar-hi a rentar la bugada i lloc de jocs per als més menuts entre d'altres. En la memòria col·lectiva perduren les anècdotes d'un moment en que ser de "l'altra banda de la riera" era un tret diferenciador lloretenc.

Tampoc es lliurava de ser sovint protagonista a la premsa local: *"Algunos niños, cuyos padres se preocuparán poco de su porvenir, cuando permiten que jueguen sin cesar por nuestras calles, dedicándose á ejercicios gimnásticos, rompieron el pasado miércoles un grueso barrote de hierro del puente que tenemos sobre la riera. Convendría que los agentes de la autoridad ejercieran la debida vigilancia, no solo para evitar nuevos deterioros en el citado puente, si no para prevenir cualquier accidente que pueden sufrir en sus trabajos los traviesos y prematuros gimnastas"*.¹³

Millors en les vies d'accés

La riera sempre ha estat una de les entrades naturals a Lloret. És per aquest motiu que d'ençà dels primers decennis del segle XX es realitzen actuacions d'arranjament i ampliació dels vials. Tot i que el pla d'eixample proposat per Agustí Pujol no es va dur a terme, sí que es van incloure una sèrie de millores en els accessos principals que estaven relativament basades en aquest projecte. L'any 1908 es presentava una proposta d'alineació de la riera i dos anys més tard, el 1910, el govern espanyol procedeix a la construcció d'un pont de pedra que serviria per millorar la continuïtat de la carretera de d'Hostalric a Sant Feliu. El primer indicati destacable d'una millora en els accessos de la zona el trobem l'any 1925, moment en què s'acorda procedir a la confecció dels projectes necessaris per a l'eixamplament de l'anomenat Passeig de la Riera. Al setembre del mateix any l'Ajuntament aprova deixar per a més endavant el projecte d'eixamplament de dit passeig per no ser una actuació de caràcter urgent.

Vers la dècada de 1930 els esglaons on s'assentava el pont havien quedat obsolets i ja no tenien una funció pràctica. El nivell de les ribes havia pujat per l'acumulació de sediments provocats pel curs natural de les aigües i l'acció humana. Com a conseqüència d'aquest fet es produeixen una sèrie de millores urbanístiques que en canviaran la fesomia. L'any 1931 es desmunten els esglaons de pedra del Pont de Ferro amb l'objectiu d'eixamplar el camí que

Plànol dels pilons del pont de la riera de Lloret, projectat pels germans Fèlix i Josep Torres i Mataró.

Procedència: SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. CID: 100.000. B140.110_030.045.218. Data: 1878.

¹² El mateix model d'il·luminació havia estat emprat de manera coetània al passeig de mar però aquest va ser substituït amb el pas del temps.

¹³ *El Distrito Farnense*. 18-11-1894. P. 2.

Perspectiva general del Pont de Ferro, on s'hi poden veure els esglaons d'obra on descansava l'estructura.

Procedència: SAMLM – Fons Xifra-Beneito. Data: Ca. 1930. CID: 616..100_304.018.11. Autor: Ernest Xifra i Girbal.

voreja la riera i així facilitar l'accés als carruatges. Aquestes actuacions d'arranjament cercaven millorar els accessos a la nostra vila. És el moment en què s'urbanitza l'avinguda del 14 d'abril (actual avinguda Pau Casals) i es pretén igualar el trànsit en ambdues entrades de la vila. El 13 d'octubre de 1934 l'Obreria de Santa Cristina, mitjançant una carta de l'obrer major al consistori, sol·licita poder aprofitar els blocs de pedra amb els que estaven construïdes les escales del pont. El motiu d'aquesta carta era per poder arranjar els bancs que flanquegen l'entrada a l'ermita. Així, part dels elements constructius de les pilones, segons acta, van ser reaprofitats per a l'embelliment arquitectònic de l'ermita:

*“En ocasió de les reformes de la façana de l'ermita de Santa Cristina han d'arreglar-se els bancs que en dita façana es troben situats al costats de la porta principal i són d'aplicació en aquest treball, les pedres que havien servit de graons en el Pont de Ferro de la riera, per ço que ens permetem dirigir-nos a Vt. amb el prec de que es serveixi de fer arribar al plé d'aqueix consistori, nostre sol·licitud de que ens siguin venudes les pedres de referència.”*¹⁴

La venda del Pont de Ferro

Vers l'any 1950 l'Ajuntament comença a plantejar-se la retirada del Pont de Ferro i la construcció d'un nou pont de formigó que suporti el pes dels vehicles a motor. Aquesta serà una de les primeres fases d'un projecte de reordenació urbanística i canalització de la riera de Lloret que començaria de manera oficial l'any 1966.

El novembre de l'any 1958, per a complementar la informació sobre el pont, l'arquitecte municipal Francesc Portillo n'elabora un plànol a escala 1:50.¹⁵ Amb això podem veure que el consistori l'oferia com a element reutilitzable. El SAMLM conserva diversa correspondència relacionada amb la venda. A través dels documents podem veure les empreses que en van resultar interessades. La majoria de les cartes en sol·licitaven les característiques i intentaven ajustar-ne el preu final de compra. És significativa la resposta que el consistori envia a l'empresa Ibérica Comercial de Electricidad, en la qual es posa de manifest el següent: *“dicho puente no puede considerarse chatarra, sino un material reutilizable en el mismo estado que se encuentra en la actualidad”*.¹⁶

El pont va ser venut el 15 d'abril de 1959 a l'empresa de recuperació de metalls Francisco Alberich Hierros y Maquinaria S.A. per l'import de 36.350 pessetes. Com a anècdota hem de dir que l'estructura, un cop desmuntada, va romandre encara unes setmanes més al costat de la riera, a l'espera de ser recollida. Finalment, el 8 de maig de 1959, l'Ajuntament reclama al Sr. Francisco Alberich Vilalta, gerent de l'empresa, que procedeixin a retirar-lo, perquè presentava un destorb per a l'asfaltat dels vorals de la riera. Aquests seran els darrers dies del pont a la nostra vila. Són vuitanta anys de resistència d'un vell testimoni que va esdevenir símbol del barri de la Riera i de tota una època. ■

¹⁵ SAMLM – Fons Ajuntament... *Plano esquema del puente metálico para peatones sito en la riera de Lloret de Mar*, Francesc Portillo. 1958. CID: 100.000. B214.111_020.001.008.

¹⁶ SAMLM – Fons Ajuntament... Carta en resposta a la proposta de l'empresa Ibérica comercial de Electricidad, 14 de gener de 1959. CID: 100.000. B214.111_020.001.008.

¹⁴ SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. *Sol·licitud de l'Obreria per la compra de les pedres dels graons de l'antic pont de la Riera*. 13 d'octubre 1934. CID: 100.000.G312.320_067.577.042.

La Guerra dels Segadors a Lloret

Carles Macià i Aldrich

Quan el rei de França Lluís XIII va declarar la guerra al monarca espanyol Felip IV en el marc de la Guerra dels Trenta Anys –conflicte que va començar l’any 1618 i que va enfrontar diferents estats europeus en relació a la Contrareforma proposada per l’Església Catòlica davant la Reforma protestant– el territori del Principat de Catalunya es va convertir en un dels escenaris de la contesa.

Dins de les línies mestres de la política del comte-duc d’Olivares, primer ministre i valido de Felip IV hi havia l’intent d’uniformitzar i castellanitzar els diferents regnes de la Monarquia Hispànica, amb sistemes legals i institucionals diversos, la qual cosa implicava obligar catalans i portuguesos a pagar els mateixos impostos i ser governats per les lleis de Castella, idea que va exposar el 25 de desembre de 1624 en el Gran Memorial, un escrit secret destinat al monarca, on li exposava els remeis o actuacions que calia portar a terme per aconseguir el seu objectiu.

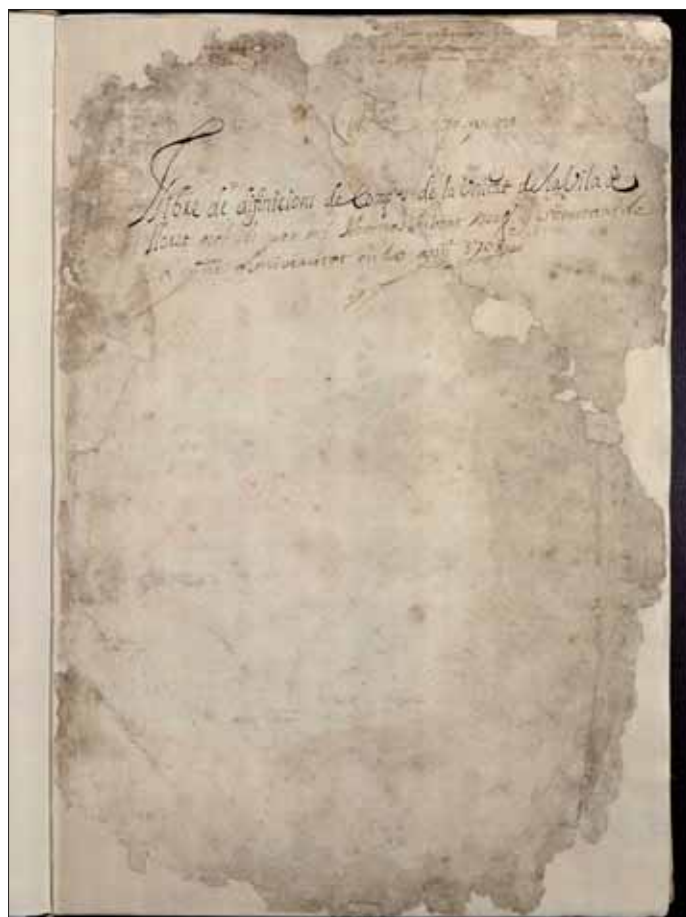
En 1626 va proposar la Unió d’Armes, que obligava els regnes hispans no castellans a contribuir igual que ho feia Castella, en recursos humans i monetaris, per sufragar les enormes despeses de la posada en escena de la seva ambiciosa política expansionista a Europa. Aquesta pretensió va fracassar perquè anava en contra de les constitucions i lleis catalanes, i va provocar la crisi de 1640, que acabaria amb la separació del regne de Portugal, independència que no es va poder materialitzar al Principat de Catalunya. En el seu manifest Olivares proposava a Felip IV la seva idea resumida en el següent paràgraf:

*“Tenga Vuestra Majestad por el negocio más importante de su monarquía, el hacerse Rey de España: quiero decir, Señor, que no se contente Vuestra Majestad con ser Rey de Portugal, de Aragón, de Valencia, Conde de Barcelona, sino que trabaje y piense, con consejo mudado y secreto reducir estos Reinos de que se compone España al estilo y las leyes de Castilla sin ninguna diferencia”*¹.

Entre els camins que el favorit reial assenyalava al monarca per assolir l’objectiu d’uniformitzar i castellanitzar el país, hi havia el de negociar els canvis des d’una posició de força, aprofitant la presència de les tropes a l’indret i, en el moment apropiat,

“haciendo que se ocasione algún tumulto popular grande y con este pretexto meter la gente y en ocasión de sosiego general y prevención de adelante, como nueva conquista asentar y disponer las leyes en conformidad de las de Castilla”.

Catalunya havia estat aliena al conflicte bèl·lic que es desenvolupava al continent europeu, però quan el juny

Portada del *Llibre de definicions de comptes de la universitat o Comú de la Vila de Lloret*. 1572 – 1788..

Procedència: SAMLM - Fons Ajuntament de Lloret de Mar.
CID: 100.001.0530_087.009.001.

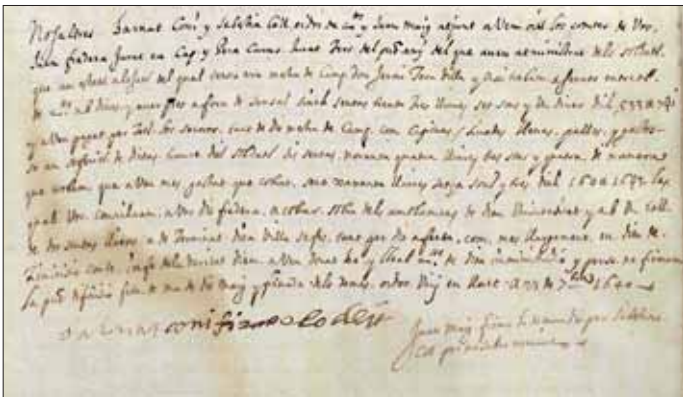
de 1639 l’exèrcit de Lluís XIII de França va assetjar i va aconseguir retre la fortalesa de Salses, al Rosselló, el Comte-Duc d’Olivares va trobar en aquest fet la manera d’implicar els catalans en la lluita i tot i que el castell va ser recuperat al cap de pocs mesos, al gener de 1640, amb l’excusa d’hipotètics nous atacs francesos, ordenà que l’exèrcit que tornava del Rosselló romangués en territori català.

El pretext que necessitava per dur a terme una demostració de força i posar en pràctica les seves idees el va proporcionar l’oposició mostrada per la població catalana a la permanència en el territori dels terços de l’exèrcit castellà, així com la pretensió del monarca que els soldats, més de 10.000, fossin allotjats en habitatges particulars dins de les poblacions.

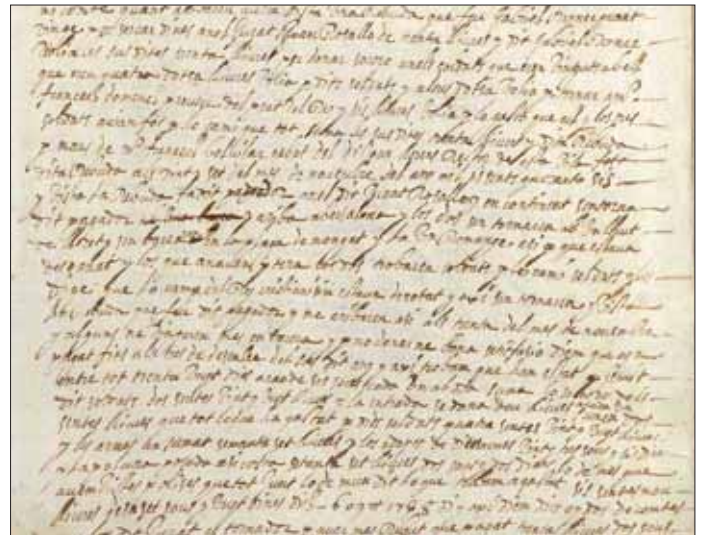
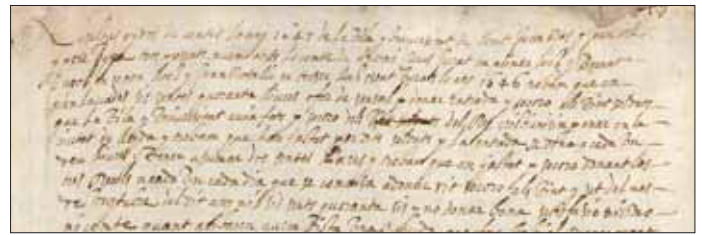
Davant dels abusos i saquejos comesos en cases i camps per la tropa, que actuava la majoria dels casos com un exèrcit d’ocupació, molts pobles es van negar a complir les ordres, entre els quals Riudarenes que, com a represàlia, el 3 de maig de 1640, va ser incendiat per les tropes castellanès. Igual sort va córrer deu dies més tard, el 14 d’aquest mes, Santa Coloma de Farners, els habitants de la qual també es van oposar a haver d’allotjar a casa seva el terç comandat per Leonardo de Moles, mantenint els vilatans tancades les portes de la població.

Els esdeveniments es van precipitar després dels fets que es van esdevenir a Barcelona a conseqüència de la in-

¹ Tots els subratllats són de l’autor.

Fragment de la pàgina 44v del *Llibre de definicions de comptes de la universitat o Comú de la Vila de Lloret*. 1572 – 1788.
 Procedència: SAMLM - Fons Ajuntament de Lloret de Mar.
 CID: 100.001.0530_087.009.001.

Fragment de la pàgina 49v del *Llibre de definicions de comptes de la universitat o Comú de la Vila de Lloret*. 1572 – 1788.
 Procedència: SAMLM - Fons Ajuntament de Lloret de Mar.
 CID: 100.001.0530_087.009.001.

surrecció començada dies més tard, el 7 de juny, amb el famós Corpus de Sang, acció que va ser l'inici de la Revolta dels Segadors.

Coneixent els excessos comesos en pobles veïns i tenint en compte que en la propera vila de Blanes s'havien refugiat els terços castellans i que els insurrectes pretenien assaltar la població, els lloretencs van haver de viure moments d'incertesa i por, tenint en compte, a més, que els jurats de Girona, a l'agost van remetre una carta a diferents pobles de la rodalia, inclòs Lloret, avisant a les autoritats locals de possibles perills, recomanant als seus habitants que tinguessin vigilats els animals dels masos i controlats els aliments per no donar facilitats a l'invasor.

Pensant en haver de defensar la vila, la Universitat de Lloret (antic òrgan rector de la població, precedent de l'actual Ajuntament), representada pels jurats de l'any, Joan Fradera, Pere Curús i Bernat Pujol, el 30 de novembre de 1640 va vendre a Eloi Campderà, sastre, i Jacint Vernet, bracer, obrers i administradors de l'obra de l'Hospital de Pobres de la vila, un censal mort de 40 sous de pensió anual pel preu de 40 lliures barceloneses, import que es destinaria “per fortificacio de la torre o fortalesa y altres fortesas de dita vila y per comprar municions y provisions de guerra per la defensa de dites fortesas y vila”.

Els dirigents, tot veient la situació de violència creada pels terços en altres pobles i tement que a Lloret passés el mateix, van accedir a allotjar tropes de l'exèrcit castellà, tal com es desprèn dels pagaments anotats al Llibre de Comptes de la Universitat de Lloret a compte de les despeses ocasionades per l'estada dels soldats a la vila.

El 23 de setembre de 1640 els oïdors de comptes de la Universitat lloretenca, Bernat Conill i Sebastià Coll, al costat de Joan Maig com a adjunt, van acceptar el resum dels pagaments presentats pels jurats provocats per l'allotjament de la tropa:

“del que aveu atministrat dels soldats que an estats alojats del qual tersio era mestra de Camp don Jeroni Tota Villa y axí trobam a fernos entrats [...] ab diners y aver pres a fora de sensal sinch sentas trenta tres lliures, set sous, y un diner [...] y aven pagat per tots los socorros tant de dit mestra de Camp com capitans sivades llevas palles y

gastos se an soferits de ditas traure dits soldats sis sentas noranta quatra lliures tres sous y quatra de manera que trobam que aven mes gastat que cobrat sent xaxanta lliures setza sous y tres [...] las quals vos consichnam a vos dit Fradera a cobrar sobra dels amolamens de dita Universitat”.

Per anotacions posteriors en el mateix llibre de comptes sabem que Lloret, a més d'acollir soldats, va participar de manera activa en la contesa. Així en el balanç anual de la tresoreria presentat el 7 d'abril de l'any següent, 1641, Miquel Maig, Pere Pla i Pau Conill, com oïdors de comptes, van acceptar i van donar la seva conformitat a una nova liquidació a compte del conflicte, presentada pels jurats de l'any anterior, Joan Fradera, Bernat Pujol i Pere Curús, liquidació en la qual podem llegir:

“juntament ab Ramon Gibernau lo qual estava elegit per capità dels soldats que aniran al socors del somatent del Principat per anar a Martorell y axí trobam que del tall² se féu per dits soldats. Vos an entrat de contans quatra sentas noranta lliuras y deu sous [...] de los quals entra lo socors que dit Fradera a pagat y dit Gibernau als dits soldats y lo salari que per ell se li avia asenyalat aven gastat cuatra sentas vuytanta y dos lliures y vuit sous”.

Aquesta és la prova documental que confirma la participació directa de Lloret en la contesa. Al marge de les despeses anteriors per l'allotjament i manutenció de soldats, trobem també que es van destinar set lliures per a l'adquisició de dos quintars de pólvora i un quintar de bales. Una altra vegada els mateixos Miquel Maig, Pere Pla i

2 El tall o talla era un impost extraordinari a pagar per una ciutat o vila, a petició del monarca.

Pau Conill, actuant com oïdors de comptes, van aprovar una altra rendició de comptes el 7 d'octubre de 1641:

“los comtes de las talas que son fetas per los soldats tant per las llevas de Ostalric com per los soldats que taniam a la gerra las quals prenan suma de dos sentas sinconta nou lliures tres sous y sis diners de la qual candidat trobam que vosaltres Bartomeu Garriga y Sabastia Coll y Bartomeu Flaquer tots jurats ne aven gastades per los socoros de dits soldats y altres gastos que se son ofarits la cantitat de dosentas coranta una lliures dos sous y uit diners”.

Les despeses ocasionades per la guerra van continuar i així Joan Gibernau, Jaume Bandrich i Bernat Pujol, els oïdors de comptes de 1642, van aprovar pagaments per un total de *“tres sentas Noranta i cotra lliures i sis sous corresponents als soldats de Blanes, els dos del sometent general i del batalló”*, juntament amb una despesa de 12 lliures per a l'adquisició d'arcabussos.

Els oïdors de comptes de 1643, Marc Ros, Pere Pla i Narcís Andreu, van validar nous pagaments per al manteniment del batalló per *“dosentas i quinsa lliuras, 1 sou y 2 diners”*, import sufragat pel cobrament d'una talla per un import de *“doscentas y vint y duas lliuras y dos sous”*.

Els costos que va suportar la Universitat de Lloret per compte del batalló, *“la civada per los soldats, pensions de censals, dietes y altres gastos”*, van continuar i els oïdors de comptes de 1644, Joan Maig, Joan Passapera i Sebastià Coll van aprovar les noves despeses, que van ascendir a un total de *“sis centes setanta lliures quatre sous y sinc diners”*.

Pere Sorís, Jaume Llorens i Bartomeu Comas, oïdors de comptes de l'any 1645 també van haver d'aprovar la partida a compte del batalló presentada pels jurats Pere Alomar, Pere Pla i Narcís Andreu, que en aquest exercici va ascendir a *“dos centas sesanta y sis lliures, quatre sous y deu diners”*.

Els jurats de l'any anterior, el 1646, Antoni Curús, Bernat Pujol i Joan Roselló, van presentar als oïdors de comptes de 1647 l'última liquidació trobada a compte de la participació en la guerra:

“trobam que an entradas sis sentes quoranta lliures a for de sensal per donar entrada y socorro als vint soldats que la vila y Universitat auria fet per socorro del Rey cristianisim³ per anar en la ciutat de Lleyda y trobam que han gastat per dits soldats per la entrada se dona a cada un deu lliures que venen a sumar dos sentes lliures y trobant que an gastat per socorro donant los tres reals a cada un cada dia que se comensa a donar dit socorro als vint y set del mes de vuytubre de dit any mil sis sentes quoranta sis”.

Els jurats de l'any anterior, el 1646, Antoni Curús, Bernat Pujol i Joan Roselló, van presentar als oïdors de comptes de 1647 l'última liquidació trobada a compte de la participació en la guerra:

“Gabriel Reyner volia les sus dites trenta lliures per donar socoro an els soldats que eran vinguts ab ell que eren quatre, dotze lliures volia per dits soldats y altre dotze volia per tornar amb Francesc Domenech prevere del Prat del Guy y sis lliures volia per lo gasto que ell y los tres soldats avian fet per lo camí que tot suma les sus dites trenta lliures [...] y vista la rebuda fa dit pagador an el dit jurat Roselló y en continente sen torna dit pagador y arriba a Bersalona y los dos sen tornaren ab un llaut de Lloret y sen barcaren en la plaga de Montgat [...] y los que anaven per terra los dos trobaren soldats per los cams soldats que los dige que lo camp del Rey cristianisimista va derotat y axis sen tornaren”.

“y axi trobam que han estat per servit entre tot trenta vuyt dies a rao de sis sous cada un al dia suma lo socoro dels dits soldats dos sentes vint vuyt lliures y la entrada se dona deu lliures a cada un suma dos sentes lliures que tot lo que ha gastat per dits soldats quatra sentes vint y vuyt lliures y les armes an sumat sexanta set lliures per les adopts de dites armes vint y tres sous y sis diners y la polvora posada asi costa setanta set lliures dos sous y dos diners”.

En total es pot estimar que els perjudicis econòmics directes extraordinaris causats per la guerra a la Universitat de Lloret van ascendir com a mínim a més de 3500 lliures barceloneses, una autèntica fortuna per a l'època, quan el pressupost de les necessitats econòmiques de la població havien de rondar les 1000 lliures anuals.

La Guerra dels Trenta Anys, va finalitzar amb la signatura de la pau de Westfàlia l'any 1648, però la guerra que sostenia França amb el monarca espanyol va continuar durant 11 anys més, fins el 1659, any de la signatura entre Espanya i França del Tractat dels Pirineus, acord nefast per als interessos catalans, pel fet que suposà la pèrdua per part de Catalunya de les comarques del Rosselló, el Conflent, el Vallespir i una part de la Cerdanya, annexionades per França.

Bibliografia i fonts documentals:

ELLIOTT, John H. La rebelión de los catalanes: un estudio sobre la decadencia de España (1598-1640). Siglo Veintiuno Editores. Madrid. 1982

SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Subfons Universitat o Comú de Lloret. Llibre de definicions de comptes de la universitat o Comú de la Vila de Lloret. 1572 – 1788. CID: 100.001.0530._087.009.001. P 44V, 44R, 46V, 46R, 47R, 48R, 49V.

SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Subfons Universitat o Comú de Lloret. Censal mort. Joan Fradera i Pere Curús, juntament amb Bernat Pujol, jurats, síndics i procuradors de la universitat dels homes de Lloret, per tal d'obtenir diners per la fortificació de la vila i adquirir munició per la seva defensa, venen a Eloi Campderà i Jacint Vernet, obrers i administradors de l'Obra de l'Hospital de Pobres de dita vila, un censal mort de 40 sous de pensió anual per un preu de 40 lliures barceloneses. 1640. CID: 100.001.0810._091.069.001. ■

³ Es refereix al rei de França, el qual rebia la dignitat de “Rei Cristianisim”.

Guillem Brugarolas Canals, un músic desconegut

Ignasi Brugarolas i Masllorens

Oriol Brugarolas i Bonet

En Guillem Brugarolas i Canals.
Procedència: Ignasi Brugarolas i Masllorens.

Guillem Brugarolas i Canals (Barcelona, 1889-1959), fill d'un important industrial barceloní, va estudiar peritatge industrial a l'Escola de Comerç de Barcelona, així com piano i composició, i va saber compaginar al llarg de la seva vida el negoci familiar, l'empresa química Brugarolas S.A. (del que es va encarregar, al costat dels seus dos germans), dedicada a la fabricació de lubricants per a maquinària industrial, amb l'activitat musical, centrada en la composició i en la organització de vetllades musicals i literàries en les que hi participaven músics, cantants i poetes del moment.

Es pot intuir que Brugarolas Canals va rebre una formació musical rigorosa, donat el nivell de les seves composicions, encara que s'ignora si estudià al conservatori o va rebre classes particulars i quins van ser els seus mestres. El que sí que es coneix són les seves preferències musicals, gràcies a la seva biblioteca musical: sobretot hi predominen les obres de Beethoven (sonates per a piano i trios), Schubert (impromptus i sonates), Mendelssohn (tota l'obra per a piano), Chopin (ballades, valsos i preludis) i Wagner (la reducció per a piano de pràcticament totes les operes) i, en menor mesura, s'hi troben obres de Mozart (sonates per a violí i piano), sonates de Muzio Clementi i fins i tot reduccions per a piano d'algunes sarsueles. Els seus gustos es troben en consonància amb la seva posició social i econòmica:

home acabalat pertanyent a la burgesia industrial barcelonina, conservador i molt religiós, que va estar vinculat a la Lliga i que s'identificava plenament amb el corrent cultural de caire germànic propi del primer quart del segle XX.

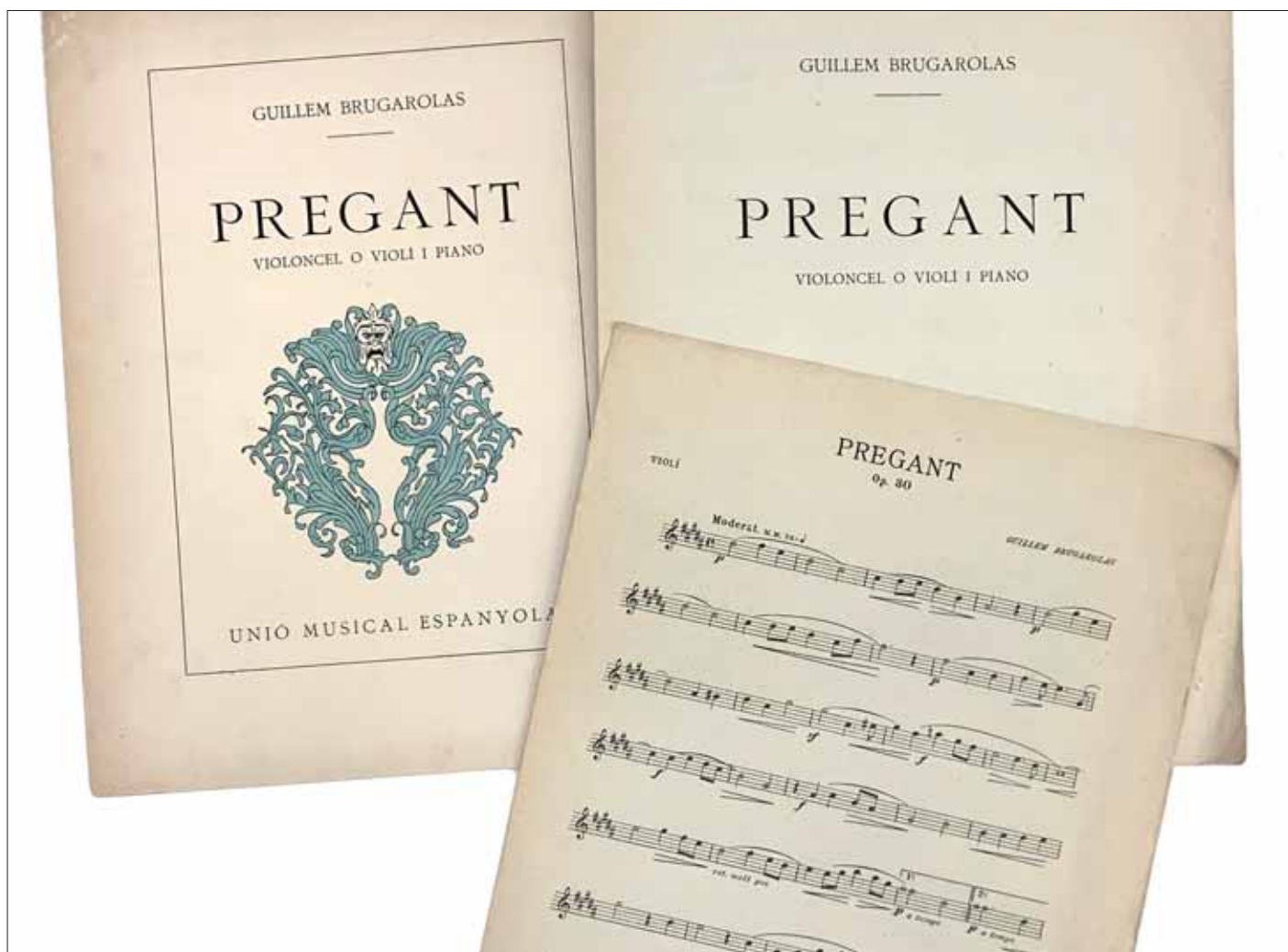
Guillem Brugarolas i Canals va tenir una passió per Lloret de Mar, iniciada per la seva muller Eulàlia Rocamora i Rosés a principis del segle XX. La sobtada mort de la mare de l'Eulàlia, al setembre de 1906, i el fet que la seva dida fos de Lloret, va comportar que l'Eulàlia i les seves germanes fossin internades al Col·legi de les Monges Franceses de Lloret de Mar. Després d'aquest temps d'internat, l'Eulàlia i una de les seves germanes, Clotilde Rocamora i Rosés, s'enamoraren de Lloret de Mar i van fixar-hi la seva segona residència, portant Lloret de Mar dins el cor fins a la seva mort.

Al 1917 l'Eulàlia Rocamora es casà amb Guillem Brugarolas i el portà a Lloret de Mar. Allí va quedar fascinat pel seu entorn, per la seva gent, pel ritme de la vida, pels colors i les olors del mar i de les vinyes. La bona posició econòmica de Guillem Brugarolas, sumat a un clar interès per la cultura i una aguda i fina sensibilitat per la música va permetre que financés l'orgue de la parròquia de Sant Romà de Lloret de Mar i participés activament en la vida musical de la vila. Cal afegir que, com a home devot que era, Guillem Brugarolas va finançar la capella del Roser de la mateixa parròquia, advocació per la que tenia una gran estima i devoció i que, a més, donà nom al conjunt agrícola que la família posseïa als afores de Lloret, la masia del Roser, on Guillem Brugarolas gaudia i cuidava del seu roserar.

Fins al moment se sap que va escriure setanta obres musicals, de les quals se'n conserven cinquanta-una, entre les que es troben dues obres amb un mateix número d'opus (l'op. 63). En les creacions de Brugarolas Canals hi predominen les peces per a piano sol (*Intimes 2n i 3r quadern*), les cançons (per a veu i piano amb textos de diferents poetes, com Joan Maragall, Francesc Pujols, del seu amic Miquel Melendres i Josep Maria López-Picó) i els trios (amb la formació clàssica de violí, violoncel i piano); així mateix es crigué duos per a piano i violí, dos quartets de corda, una obra per a cor i piano (*Himne*) i una peça per a violoncel i piano (*Pregant*), de la que en va fer una versió per a violí, violoncel i orgue i una altra versió per a quartet de corda.

Resulta curiosa la brevetat del seu període creatiu, que va de 1918 a 1933. Després de la Guerra Civil, Brugarolas Canals va deixar de compondre. D'aquest fet no se'n coneix el motiu: potser els horrors de la guerra el van trasbalsar en excés, o bé la feina al negoci familiar el va absorbir per complet o senzillament musicalment no tenia res més a dir.

El fet de casar-se el 1917 amb Eulàlia Rocamora Rosés (filla d'Antonio Rocamora Pujola, hereu del fundador de la major empresa de sabó d'Espanya, *Rocamora e hijos*) i la bona marxa del seu negoci familiar el va permetre dedicar-se a la música sense cap preocupació, fins al punt de no ocupar-se mai ni de promocionar la seva música, ni de buscar un editor per a la seva música ni de difondre-la més enllà de l'esfera privada. Brugarolas Canals organitzava a casa seva (primer pis del núm. 12 del Passeig de Gràcia, una de les cases que es va fer construir el seu sogre Antonio Rocamora l'any 1914) vetllades musicals i literàries, les

Imatge de la partitura de *Pregant*, peça per a violoncel o violí i piano, de Guillem Brugarolas i Canals.

Procedència: SAMLM.

primeres pràcticament de forma setmanal, les altres de forma més esporàdica. Hi participaven sovint els seus amics músics, com el violinista i professor del Conservatori del Liceu, Joan Altimira, el violoncelista Francesc Pérez-Prió i la cantant Conxita Badia (a qui li va dedicar l'obra *Estacions*). Ben segur que el repertori d'aquestes vetllades van incloure tant les obres de la biblioteca musical personal de Brugarolas Canals (Chopin, Beethoven, Schubert, Wagner) com també les seves obres inèdites per estrenar. No és una casualitat que composés tant repetidament per a trio (piano, violí i violoncel) i per a veu i piano ja que eren les formacions musicals habituals en aquestes reunions.

Val a dir que Brugarolas Canals al 1918 es va fer portar de Nova York un piano Steinway de mitja cua (que encara conserva un dels descendents del músic), tot un esdeveniment per a l'època.

En vida només va publicar tres obres:

Estacions (de l'opus 34 fins l'opus 39), obra per a veu i piano (el text són poemes de Joan Maragall) i publicada l'any 1924.

Pregant (op. 30), obra per a piano i violoncel, publicada l'any 1927.

I A l'àngel de la guarda (*Himne*) (op. 59), composició per a cor i piano encarregada pels Escolapis per esdevenir l'him-

ne de l'escola, publicada l'any 1927.

A més, la difusió de l'obra en vida del compositor va ser pràcticament nul·la, encara que es té constància que l'adaptació per a violí, violoncel i orgue de l'obra *Pregant* es va interpretar a l'agost de 1931 a l'església de Lloret de Mar amb motiu de la inauguració de l'orgue, i que el *Trio op. 21* va ser interpretat el 23 d'abril de 1939 al Paraninf de la Facultat de Medicina amb Francesc Figueras de Barberà al piano, Joan Altimira al violí i Francesc Pérez-Prió al violoncel, els dos darrers habituals de les vetllades musicals a casa del compositor.

L'estil de les obres de Brugarolas Canals és una original barreja que recull la gran tradició romàntica (Schubert, Chopin, Schumann i Wagner), la clara influència d'Enric Granados i una evident referència a la música popular catalana. Aquest particular estil es pot copsar sobretot en les seves obres per a piano, que són peces de format curt i de caràcter intimista, que ressalta una simplicitat i claredat formal present en tota l'obra de Brugarolas Canals; així mateix, en quasi bé totes les seves obres és present un tipus d'escriptura molt vertical, de textura coralística que fa inconfusible el so de les obres d'aquest compositor.

De l'obra per a piano sols cal recalcar el recull de peces anomenades *Íntimes*, en especial l'op. 22 *Dansa*, l'op. 20 *Recort* i l'op. 25 *De ma terra*. De les cançons (veu i piano),

on la petjada de la tradició popular catalana i la liederística alemanya hi és més present, destaquen l' op. 48 *Lafont* (amb poemes de Francesc Pujols) i l'op. 41 *El matí* (amb poemes de Joan Maragall). De tota la seva producció cambriística sobresurten meritòriament el trio op. 29, l'op. 56 (*Trio simfònic*) i el recull de peces per a veu i piano *Estacions*.

Recentment, el 13 de novembre de 2011, l'Associació Catalana d'Intèrprets de Música Clàssica va organitzar a la sala petita del Palau de la Música el concert *Poesies Joan Maragall en concert 1911-2011*, amb motiu del centenari de la mort de Joan Maragall, en el que es va interpretar la cançó op. 38 *Abril* (que pertany a l'obra *Estacions*), de Brugarolas Canals. Aquest acte desencadenà que la família del compositor Brugarolas Canals revisés i catalogués tota la seva obra i pensés en la possibilitat de fer una donació al Museu de la Música de Barcelona de tota la documentació conservada del músic (manuscrits de les obres, esborranys d'algunes peces, programes de concerts, etc.) amb la il·lusió que aquesta institució vetllés i faci difusió de l'obra d'aquest inèdit compositor que ha passat massa temps oblidat.

El 15 de novembre de 2014 culminà el procés de recuperació de la figura i l'obra de Brugarolas Canals amb un concert homenatge a la sala *Petit Palau* del Palau de la Música Catalana.

Catàleg de les obres de Guillem Brugarolas Canals (Barcelona, 1889 - 1959)

Íntimes, 1r quadern (piano): fins al moment no s'han trobat els manuscrits ni cap edició.

Íntimes, 2n quadern (piano)

- Op. 19 (24 de febrer de 1919)
- Op. 20 (22 de març de 1919)
- Op. 21 (14 d'abril de 1919)
- Op. 22 (27 d'abril de 1919)
- Op. 23 (22 de febrer de 1921)
- Op. 24 (30 de març de 1921)
- Op. 25 (9 d'abril de 1921)
- Op. 26 (17 de desembre de 1921)
- Op. 28 (22 de febrer de 1922)
- Op. 29 Piano i violoncel, Andante (29 març 1922)
- Op. 30 *Pregant*, piano i violoncel
- Pregant*, quartet de corda
- Pregant*, violoncel, violí i orgue
- Op. 31 Trio (violoncel, violí i piano), andante (1922)

Íntimes, 3r quadern (piano)

- Op. 32 (16 de desembre de 1922)
- Op. 33 (6 de gener de 1923)
- Op. 40 (1 de desembre de 1923)
- Op. 43 (4 de gener de 1924)
- Op. 49 (8 de maig de 1924)
- Op. 50 (11 de maig de 1924)

Estacions (veu i piano); poemes de Joan Maragall

- Op. 34 *Gener* (1924)
- Op. 35 *Març* (1924)
- Op. 36 *Maig* (1924)
- Op. 37 *Juny* (1924)
- Op. 38 *Abril* (1924)
- Op. 39 *Febrer* (1924)

Cànons (veu i piano)

- Op. 41 poema de Joan Maragall (18 de desembre de 1923)
- Op. 42 poema de Joan Maragall (19 de desembre de 1923)
- Op.44 poema de Josep Maria López-Picó (18 de gener de 1924)
- Op. 45 poema de Josep Maria López-Picó (29 de gener de 1924)
- Op. 46 poema de Joan Maragall (17 de desembre de 1924)
- Op. 47 poema de Josep Maria López-Picó (2 de març de 1924)
- Op. 51 poema de Francesc Pujols (6 de febrer de 1924)

Cànons (veu i piano)

- Op. 48 poema de Francesc Pujols (16 de juny de 1924)
- Op.53 poema de Josep Maria López Picó (13 de novembre de 1924)
- Op. 54 poema de Francesc Pujols (18 de novembre de 1924)
- Op. 55 poema de Francesc Pujols (21 de desembre de 1924)
- Op. 61 poema de S. Albert (21 d'abril de 1927)
- Op. 63 poema de Francesc Pujols (15 de febrer de 1929)
- Op. 56 Trio simfònic, 3r temps (29 de juny de 1925)
- Op. 57 Trio (violoncel, violí, piano), Larghetto (22 de novembre de 1925)
- Op. 59 *A l'àngel de la guarda (Himne)*, lletra de Rafael Marimon (23 de gener de 1927). Edició impresa i manuscrita
- Op. 60 *Matinal* (piano i violí), Larghetto (11 de febrer de 1927)
- Op.61 *Nadalencas (Cançó popular)* (4 de desembre de 1927)
- Op. 62 Cor a treus veus (febrer de 1928)
- Op. 63 Trio (violoncel, violí i piano), 4 moviments (entre 8 de desembre de 1928 i març de 1929)
- Op. 63 *El camí* (poema de Francesc Pujols)
- Op. 64 *La cançó impossible* (11 de març de 1929)
- Op. 65 Trio (violoncel, violí i piano) (22 de febrer de 1931)
- Op. 66 Trio (violoncel, violí i piano) (12 de març de 1931)
- Op. 67 Trio (violoncel, violí i piano) (29 d'abril de 1931)
- Op. 68 Trio (només es conserva la part de violoncel) (29 de novembre de 1932)
- Op. 69 Trio (violoncel, piano i violí) (28 de desembre de 1932)
- Op. 70 *Quartetto* (trio de corda i piano)

Nota:

No s'han trobat els manuscrits ni cap edició de: op. 52, op. 58 i de l'op. 1 fins a l'op. 18. Segurament són les peces del 1r quadern de *Íntimes*. ■

Francesc Taulina i el tren de Lloret

Ignacio Muro

En Francesc Taulina en una fotografia presa a Londres.
Procedència: Ignacio Muro. Data: 1864.

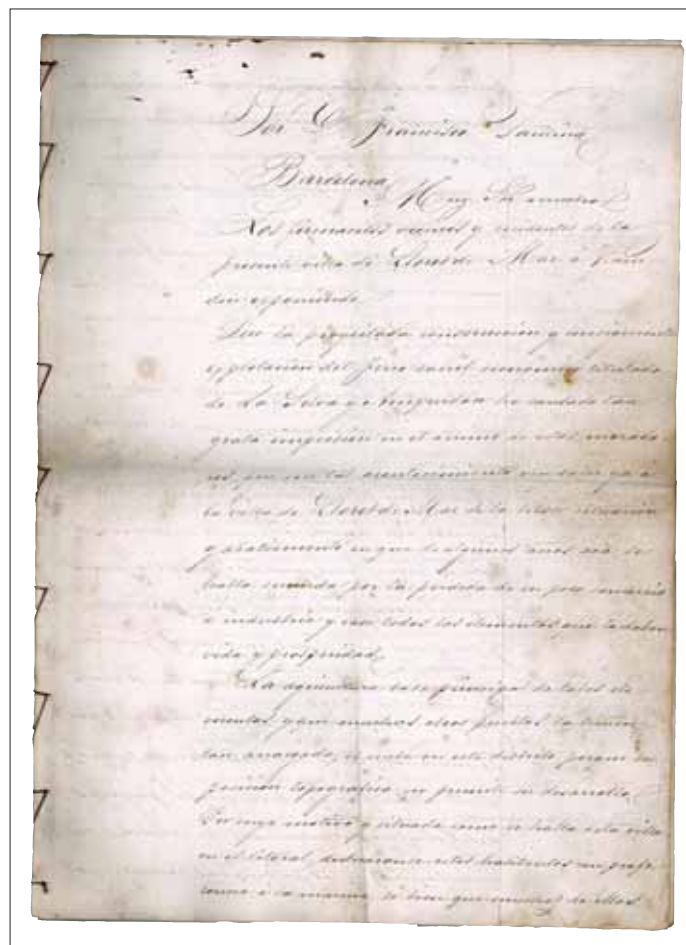
Un viatge a Londres l'any 1864 va canviar la vida de **Francesc Taulina i Garriga** (1841 – 1895). Allí va veure com el ferrocarril representava una font de desenvolupament econòmic i així es va decidir a incloure la inversió en ferrocarrils en els negocis familiars. El seu pare, Jaume Taulina Vilallonga, va deixar un gran patrimoni basat en els negocis naviliers, la banca i l'explotació de nombroses propietats agrícoles. Va crear una societat, *Hijos de Taulina*, que va fer dels tres fills, Mariana, Jaume i Francesc, hereus sense divisió del patrimoni.

En Jaume controlava el negoci navilier i la societat i en Francesc va buscar el seu espai en el negoci del Ferrocarril. En 1877 la *Ley General de Ferrocarriles y Tranvías* va permetre la possibilitat de construir ferrocarrils de via estreta (d'un metre) anomenats econòmics. Això representava una oportunitat de fer negoci tan amb el moviment de persones i mercaderies com afavorint el desenvolupament industrial. Per la seva relació amb Francesc Gumà i Ferran (casat amb Cristina Surís i Surís, filla de lloretencs emigrats a Cuba), entrà a la junta de govern de la Companyia del Ferrocarril de Valls a Vilanova i Barcelona, constituïda el 28 de juny de 1878. Les obres del ferrocarril de Valls a Vilanova i Barcelona s'inauguraren al juliol de 1878.

El 15 de gener de 1880 formà una societat amb l'enginyer Teodoro Merly, *Ferrocarriles Económicos de la Selva y Ampurdán* (FELSA), el capital social es fixà en 10 milions de pessetes. La seva finalitat era construir dues línies de tren, que començava a Blanes i continuava per Lloret de Mar, Tossa, Sant Feliu de Guíxols, Castell d'Aro, Llagostera, Casà de la Selva i fins a Girona, i un altre tram amb inici a Castell d'Aro passant per Palamós, Palafrugell, Torroella de Montgrí i fins a Figueres. En total 143 km de via, passant per nombrosos municipis, amb la necessitat de fer expropiacions de terrenys i una orografia complicada.

En un document del 25 març 1881¹ els veïns de Lloret de Mar demanen que els tallers de la via fèrria s'instal·lin a la vila. Expliquen la difícil situació econòmica a la vila, com l'agricultura és nul·la en el districte, ja no tenen feina les drassanes i la gent se'n va a buscar feina a Barcelona. Demanen a Taulina que com amic i parent ajudi portant feina a Lloret de Mar. El document està signat per 165 veïns de Lloret.

Calien diners, trobar inversors i suport de l'administració pública, i quan més amunt millor. En Francesc començà la seva carrera política, i fou elegit diputat del Congrés a Madrid pel districte de Mataró, l'agost de 1881.

Francesc Taulina i el tren de Lloret. Una imatge de la primera pàgina del document en què diverses persones de Lloret demanen que els tallers del ferrocarril projectat s'acabin instal·lant a Lloret

Procedència: SAMLM – Fons Taulina. CID: 520.001.386_086.339.044. Data: 1881.

¹ SAMLM – Fons Taulina. *Petición en la que diverses persones de Lloret (165) signen un memoràndum i demanen que els tallers del ferrocarril es radiquin a la seva vila.* 1881. CID: 520.001.386_086.339.044.

En Francesc Taulina i la seva família a Lloret.
 Procedència: Ignacio Muro. Data: 1882.

Gràcies al seu matrimoni amb Eugènia Gibert de Grijalba el 1868 va assolir contactes dins l'administració. El pare d'Eugènia havia estat governador civil de Girona i el seu oncle era diputat a Madrid. També el va ajudar en Manuel Duran i Bas, amic del seu germà.

Entraren com inversors en la societat del ferrocarril tan polítics de Madrid com capitalistes catalans i el 28 de juny de 1882 començaren els treballs a Blanes. Tenien contractats més de cent treballadors, i es calculava que el cost de cada kilòmetre de via pujava a 20.000 duros.

Però el 1882 el seu germà Jaume morí sobtadament, i la situació dins la societat *Hijos de Taulina* canvià. En Francesc va comprar la part de la seva germana Marianna i del procés de venda i divisió se'n va encarregar en Bonaventura Conill Parés, marit de Marianna i advocat de la societat. Tot de cop en Francesc havia de gestionar el negoci navilier i l'explotació dels masos però, d'una altra banda, ara disposava de més patrimoni per invertir en les obres del ferrocarril.

Malauradament, el projecte va acabar fracassant. Per la documentació que es conserva en el Fons Taulina entenem que els entrebancs polítics, els inversors que no van aportar els diners promesos i els préstecs de diners que no es van retornar van portar a en Francesc Taulina a la bancarrota. Per poder afrontar els deutes va haver de vendre nombrosos masos i terrenys, i també els vaixells, entre ells el *Segundo Romano*, acabant així amb la llarga tradició naviliera dels Taulina.

No va ser aquest l'únic cas de fallida dins les empreses de ferrocarrils. Són obres que demanen una enorme inversió però que poden comportar el desenvolupament econòmic d'un territori a llarg termini. Cal, doncs, esperar un temps per obtenir beneficis i això entra en conflicte amb l'ambició dels capitalistes que volen diners ràpidament i es dediquen a especular amb els drets de concessió sense remordiments per deixar els treballs sense acabar. Es va perdre una gran oportunitat de dinamitzar les comunicacions de Lloret a Barcelona i Girona, i d'aquí a Espanya i a Europa. ■

La festa anual del FAD de 1924 sota el pi de Santa Cristina

Lluís Pau i Corominas

Dissenyador i membre de les juntes ADI-FAD i ARQUIN-FAD de 1976 a 1983 i de la junta directiva del FAD de 1985 a 1991. Soci 00150

L'any 1903 un grup d'artesans i arquitectes catalans va fundar el Foment de les Arts Decoratives (FAD). L'any 2006 canvià el seu nom i passà a anomenar-se Foment de les Arts i el Disseny. És una associació sense ànim de lucre de professionals i empreses vinculades al disseny.

El FAD va celebrar la seva 8a Festa Anual amb un dinar a l'ombra del pi centenari de Santa Cristina de Lloret de Mar, el 25 de maig de 1924.

Els més de 75 socis assistents gaudiren d'un paisatge mediterrani únic i d'un sibarita menú de 7 plats. El president Santiago Marco i Urrútia (1885-1949) va compartir el simbòlic brindis final amb la copa¹ que havia dissenyat el cise llador Antoni Urpí i Pey.

En la gran festa, a més del president Marco, que l'any republicà 1932 decoraria el Parlament de Catalunya, hi van

¹ A partir de 1917 la junta directiva del FAD encarregà el disseny d'una copa per brindar al final de l'assemblea anual. D'ençà d'aleshores totes aquestes copes han estat guardades i han acabat formant una col·lecció, la copoteca del FAD. "Avui és una mostra única de les tendències i els vents artístics que han bufat a Catalunya en les darreres dècades i alhora, un símbol del principi vital que anima el FAD". ("FAD. Més d'un segle d'arquitectura, disseny i creativitat. Millorant les nostres vides". AADD. 2005").

assistir els més reconeguts dissenyadors, orfebres, industrials i artesans del moment: Busquets, Biosca, Bertran, Bonjoch, Bruguera, Bulbena, Bru, Càlix, Camps, Campanyà, Cardumets, Casas, Casals, Colom, Corberó, Coromina, Cuyàs, Esteva, Fonts, Fàbregas, Guasch, Hernández, Homs, Ibàñez, Kitsner, Llosà, Monteis, Orri, Pagès, Pey, Planxats, Pueyo, Queraltó, Renart, Rigalt, Ricart, Roca, Sabaté, Sala, Salvà, Soler, Tiestos, Ventosa, Xumetra i molts altres.

Un any després, el 1925, van exposar els seus treballs en l'Exposició de les Arts Decoratives de París, i el 1929 en el Saló dels Artistes Reunits de l'Exposició Universal de Barcelona, esquivant la dictadura de Primo de Rivera, que havia dissolt la Mancomunitat de Catalunya l'any 1925. Aquesta institució havia estat fundada per Enric Prat de la Riba a l'any 1914; i fins el 1924 en va ser vicepresident i conseller de Comunicacions i Obres Públiques de la Mancomunitat l'Agustí Riera Pau, cosí de l'avi de Besalú, Lluís Pau Riera.

L'any 1924, quan es celebrà la festa del FAD a Santa Cristina, els jardins de Santa Clotilde de l'arquitecte Nicolau Rubió i Tudurí encara no estaven enllestits. No sé si els socis del FAD van aprofitar l'avinentesa per visitar les primeres plantacions que havien començat l'any 1921; però els lligams entre uns i altres eren evidents.

Recordem també que deu ans més tard, el dia 7 d'agost de 1934, sota el mateix pi de Santa Cristina, va tenir lloc un consell de govern de la Generalitat que va presidir Lluís Companys (que coneixia molt bé Lloret de Mar).

Qui opina, doncs, que no hi ha lligams entre l'art i la política? Entre coneixement i creativitat? Com es pot fer política sense natura i sense art? ■

Una vista de tots els convidats al dinar sota el pi de Santa Cristina.

Procedència: Arxiu FAD.

Edició i coordinació: Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar.

Redacció: C. Josep Lluhi, 24, 1r - Tel. 972 368 457 - Fax 972 373 181 - a/e: arxiu@lloret.cat - www.lloret.cat/arxiu.

Consell de redacció: M. Assumpció Comas, Joaquim Daban, Joan Domènech, Fèlix Rabassa, Lluïsa Baltrons, Albert Robert i Jordi Soliguer.

Impressió: Impremta Pagès. Tiratge: 600 exemplars. DL: G1-1.417/2003.